

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Dominika Zachařová

**Rozvod manželství s mezinárodním prvkem se
zaměřením na česko-slovenské rozvody
manželství**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Marta Zavadilová, Ph.D.

Katedra: Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 26.06.2024

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 115 786 znaků včetně mezer.

Dominika Zachařová, autorka diplomové práce

V Praze dne 26. června 2024

Poděkování

Ráda bych zde poděkovala především vedoucí mé práce, JUDr. Martě Zavadilové, Ph.D., jejíž postřehy, názory a rady mi při vypracování této práce velmi pomohly a přispěly k jejímu úspěšnému dokončení.

Současně bych zde chtěla poděkovat své rodině, zvláště oběma rodičům, kteří mě během celého studia i psaní této diplomové práce podporovali a poskytovali potřebné zázemí.

Dále bych chtěla poděkovat svému partnerovi a přátelům, kteří přispěli k dokončení této diplomové práce. Jmenovitě patří poděkování Alexovi, Honzovi a Kubovi, kteří byli ochotni mi pomoci nejen s obsahem a vyhledáváním zdrojů, ale i se závěrečnou kontrolou, kdy měli možnost si celou mou snahu přečíst mezi vůbec prvními. V neposlední řadě děkuji i mým šesti skvělým kamarádkám, které tu jsou se mnou již od prvního ročníku a zpříjemňovaly mi celý můj pětiletý pobyt na fakultě.

Obsah

Úvod.....	5
1. Rozvod manželství na území České republiky	7
1.1 Historický vývoj právní úpravy od 18. století do roku 2012.....	7
1.2 Současná právní úprava	11
2. Količní úprava rozvodu manželství v České republice.....	13
2.1 České právní předpisy	13
2.1.1 ZMPS	13
2.2 Předpisy práva Evropské unie	15
2.2.1 Nařízení Řím III	16
2.3 Mezinárodní smlouvy	18
3. Právní úprava rozvodu manželství ve Slovenské republice	19
3.1 Historický vývoj na území Slovenské republiky	19
3.2 Současná slovenská právní úprava	20
3.2.1 Zákon o rodine	20
3.2.2 Količní úprava rozvodu manželství ve Slovenské republice	21
4. Procesní úprava rozvodu manželství.....	23
4.1 Zákon o zvláštních řízeních soudních	23
4.2 Civilný mimosporový poriadok.....	25
5. Mezinárodní příslušnost soudů.....	26
5.1 Brusel II ter.....	26
5.1.1 Rozsudek Soudního dvora EU č. C-68/07 ve věci Lopez v. Lizaz – zbytková příslušnost	27
5.2 Kritérium obvyklého pobytu	28
5.2.1 Rozsudek Soudního dvora EU č. C-289/20 ve věci IB v. FA – obvyklé bydliště ...	29
5.2.2 Rozsudek Soudního dvora EU č. C-168/08 ve věci Hadadi – státní příslušnost	31
6. Porovnání české a slovenské právní úpravy rozvodu manželství.....	33

6.1	Rozdíly v ústavním zakotvení institutu manželství.....	33
6.2	Rozdíly v hmotněprávní úpravě rozvodu manželství	34
6.3	Rozdíly v procesněprávní úpravě rozvodu manželství.....	38
6.4	Příklady českých a slovenských rozsudků týkající se rozvodu manželství.....	40
6.4.1	Nesporný rozvod manželství – Česká republika	40
6.4.2	Sporný rozvod manželství – Česká republika	41
6.4.3	Rozvod manželství a úprava práv a povinností rodičů k nezletilým – Slovensko ..	42
6.4.4	Rozvod česko-slovenského manželství – obvyklý pobyt v České republice	44
Závěr.....		45
Seznam zkratek		47
Seznam použitých zdrojů.....		48

Úvod

Ke zvolení tématu mé diplomové práce týkajícího se rozvodů manželství jsem došla poměrně dlouhou cestou na základě svých vlastních životních zkušeností. K rodinnému právu obecně jsem v minulosti měla spíše negativní vztah, nikdy mě nebavilo a vždy jsem byla přesvědčená o tom, že se mu ve své budoucí praxi určitě věnovat nechci. Jak to už často bývá, člověk míní, ale život mění. Zdrojem mého odporu k rodinnému právu byla skutečnost, že já sama jsem dítě, které pochází z rozvedené rodiny a nechtěla jsem se nikdy pouštět do řešení soukromých záležitostí cizích lidí, když existuje spousta jiných oblastí, kterým se lze věnovat. S nástupem do první advokátní kanceláře jsem ale měla možnost se s rodinným právem, především tedy s rozvody manželství, seznámit blíže a zjistila jsem, že by mě vlastně docela bavilo. V tuto chvíli vzešel nápad na téma mé budoucí diplomové práce. Rozvod manželství mi nicméně jako takový připadal nedostačující, a tak jsem začala ve svém okolí hledat zajímavé zdroje. Přišla jsem na to, že mám kolem sebe spousta česko-slovenských párů, ať už sezdáných nebo ne, tudíž mě to přimělo přemýšlet o úskalích mezinárodních rozvodů se zaměřením právě na Slovensko, které je nám státem vůbec nejbližším, jak z hlediska vzdálenosti, tak především jazykem.

Důležité mi toto téma přijde i z hlediska rozvodovosti v obou těchto státech. Podle údajů zpracovávaných Českým statistickým úřadem bylo v České republice v roce 2022 rozvedeno 19,8 tisíce manželství, to je o 6 % méně než v roce předchozím. Celkem 9,7 % z tohoto počtu jsou rozvody manželství, v nichž alespoň jeden z partnerů měl jiné než české státní občanství.¹ Rozvodem by podle údajů z roku 2022 skončilo 37,7 % z celkového počtu všech manželství. Pro úplnou představu uvádím, že v roce 2022 bylo uzavřeno 54,8 tisíce nových manželství, tedy o 17,2 % více než v předchozím roce.² Dle statistik rozvodovost v České republice klesá, přesto je stále poměrně vysoká. Na Slovensku bylo v roce 2022 podáno celkem 10 105 návrhů na rozvod, vyhověno bylo 8 180 návrhům, což představuje 81 % z celkového počtu. Oproti předchozímu roku to bylo o 71 návrhů víc, nicméně od roku 2018 rozvodovost na Slovensku mírně klesá.³ V roce 2022 bylo na Slovensku uzavřeno celkem 29 172 nových manželství.⁴ Na Slovensku

---

¹ Vývoj obyvatelstva České republiky - 2022: Rozvodovost. Český statistický úřad. 2.10.2023. Dostupné zde: <https://www.czso.cz/documents/10180/191186447/1300692303.pdf>.

² Aktuální populační vývoj v kostce. Český statistický úřad. Dostupné zde: <https://www.czso.cz/csu/czso/aktualni-populacni-vyvoj-v-kostce>.

³ Štatistická ročenka 2022. Analytické centrum ministerstva spravodlivosti SR. Dostupné zde: https://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2023/statisticka_rocenka_2022/III.%206%20Rozvody_2022.pdf.

⁴ Obyvateľstvo a migrácia. Sobáš. Štatistický úrad Slovenskej republiky. Dostupné zde: https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/themes/demography/population/indicators!/ut/p/z1/jZFbT4NAEIV_Da87s7tcFt8WTOlaogJicV8MbSjFcGkolr8vNr6YKGWzPvzEzOAQ0Z6Da_VGU-VF2b19P8pu33yFHC86hE4b0yVM5jTddRfCiXwXYO2KQO6CV6P5Br0wkRRRhYqOQ6jd2Ic5R8mR7_KYnL9DOAnl-_BT134urAFVglz0y6ZuDfx08rVC8-

je rozvodovost dle údajů o něco nižší než v Česku. Téma rozvodů i dle statistik z obou států bude vždy aktuální, jde o přirozený společenský cyklus, kdy se dva lidé rozhodnou, že spolu nadále žít nechtějí. Rozvody manželství jsou neoddelitelnou součástí současného společenského života a mají významné právní i sociální důsledky.

V dnešní době zároveň existuje mnohem více možností, jak procestovat celý svět. Migrace obyvatel zákonitě vede k uzavírání většího množství mezinárodních manželství, a v důsledku toho i k většímu počtu mezinárodních rozvodů. Na tento jev se snažily reagovat jednotlivé státy ve svých vnitrostátních právních rádech, navíc i Evropská unie v rámci svých právních předpisů a možností posílené spolupráce. Česká i Slovenská republika patří mezi členské státy Evropské unie, z tohoto důvodů je pro nás podstatná právě i evropská právní úprava.

V této diplomové práci se na úvod věnuji samotné historii rozvodů a jejich vývoji na českém i slovenském území, která je v tomto případě o to zajímavější, protože byla po dlouhou dobu shodná pro oba státy, které v minulosti tvořily stát jediný se společným právním řádem. Zdůrazním vývojové odchylky na území Slovenska oproti České republice a s tím související vnímání samotného institutu manželství a jeho rozvod. Poté rozeberu v samostatné kapitole nejprve českou právní úpravu, následně slovenskou právní úpravu, a to jak hmotněprávní, tak i procesněprávní. Představím evropská nařízení v oblasti rodinného práva a vysvětlím, která z nich jsou pro Česko a Slovensko závazná, která naopak ne a jaké z toho plynou pozitivní či negativní důsledky.

Nakonec českou a slovenskou právní úpravu rozvodu manželství porovnam v samostatné kapitole, která se člení na hmotněprávní a procesněprávní porovnání, včetně podkapitoly věnující se ústavní úpravě manželství v obou státech. Součástí této kapitoly jsou rovněž rozsudky soudů z obou států, které demonstrují tam uvedené rozdíly v soudní praxi. Cílem tohoto rozboru je zjistit, zda jsou česká a slovenská právní úprava rozvodu manželství kompatibilní ve světle norem mezinárodního práva soukromého; to zodpovím v závěru této diplomové práce.

1. Rozvod manželství na území České republiky

Tato kapitola se věnuje stručnému popisu vývoje rodinného a manželského práva na území České republiky, přičemž tato oblast byla několikrát měněna a modernizována. Ovlivněna byla jak rakousko-uherskou úpravou, tak později především socialistickým zřízením státu. V průběhu této doby byla několikrát vyčleněna jako samostatné odvětví práva, posléze byla ale zařazena do právní úpravy občanského práva hmotného i procesního.

1.1 Historický vývoj právní úpravy od 18. století do roku 2012

Na samém začátku této diplomové práce bych ráda osvětlila historický vývoj rozvodu manželství na území České republiky (a částečně i Slovenska), především co se týče podmínek, které musely být splněny, aby mohlo platně dojít k rozvodu. Zaměřila jsem se na období od 18. století až do přijetí současného zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku („OZ“). Během tohoto časového úseku prošlo celé rodinné právo významnými změnami, které nás dovedly až do současné podoby nejen práva rodinného, ale i samotného rozvodu manželství.

První významnou změnou prošlo rodinné právo za vlády císaře Josefa II. Do této doby byla pravidla manželského práva podřízena církvi včetně absolutně podřízeného postavení ženy v manželství. Veškeré rozhodování manželských sporů spadalo do pravomoci církevních soudů, v převážně většině katolických. Vydání tolerančního patentu císařem Josefem II. povolovalo kromě čistě katolických sňatků i sňatky katolíků s evangelíky. O dva roky později vydaný manželský patent přenesl rozhodování manželských sporů z církevních soudů na soudy státní, čímž Josef II. ještě více oslabil vliv církve na manželské záležitosti. Co se týká samotných rozvodů, ty byly upraveny podobně jako před vydáním manželského patentu – katolíkům byl povolen pouze rozvod od stolu a lože, tedy manželství právně nezaniklo, pouze spolu dva lidé nemuseli žít, naopak evangelíkům byla povolena i rozluka. Pro nábožensky smíšená manželství platila varianta první, a to zákaz rozluky.⁵

Dalším důležitým pramenem rodinného práva byl Všeobecný občanský zákoník, který byl vyhlášen v roce 1812, známý pod zkratkou ABGB (*Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch*). První díl ABGB obsahoval mj. i úpravu práva manželského, čímž bylo toto odvětví práva na relativně dlouhou dobu stabilizováno jak z hlediska formálního, tak materiálního. I v této právní úpravě se nicméně udržel vliv náboženského vyznání, protože dle toho se nadále určovaly podmínky pro rozvod manželství. Pro katolíky byla rozluka zakázána až do roku 1919, povolena byla pouze rozluka od stolu a lože. Rozvedeni mohli být pouze nekatolíci, a to tak, že manželství mohlo být

---

⁵ VOJÁČEK, Ladislav; SCHELLE, Karel a TAUCHEN, Jaromír. Vývoj soukromého práva na území českých zemí. Brno: Masarykova univerzita, 2012., s. 512-513.

prohlášeno za neplatné nebo mohlo být zrušeno rozlukou, smrtí jednoho z manželů nebo jeho prohlášením za mrtvého. Z tohoto vyplývá, že ani přijetí ABGB nikterak nezměnilo podmínky pro katolíky, navíc stále přetrvávaly střety ohledně kompetence církevních orgánů (příslušné řešit uzavírání manželství) a státních orgánů (příslušné řešit manželské spory). Vzhledem k tomu, že boj mezi církví a státem neskončil, byl v roce 1855 uzavřen s Vatikánem konkordát, který přenesl příslušnost katolických manželských věcí církevním soudům; státním orgánům příslušely občanské sňatky.⁶

První světová válka a rozpad Rakouska-Uherska neměly pro vývoj rodinného práva velkého významu, neboť byla právní úprava recepční normou převzata. Tím došlo k právnímu dualismu v této oblasti, a tedy i k potřebě unifikace české a slovenské právní úpravy z důvodu kolizí mezi těmito dvěma oblastmi, především proto, že na slovenském území byl rozvod manželství obecně možný, ale na českém území byl umožněn pouze nekatolíkům. Ačkoliv byl přijat zákon č. 320/1919 Sb. („**Rozlukový zákon**“), ke sjednocení právní úpravy rozluk nedošlo. Rozlukový zákon v § 30⁷ totiž sám stanovil, že ustanovení týkající se rozluk (§ 13 až § 24) se na Slovensko nevztahují. Tam zůstala v platnosti ustanovení zákonného článku XXXI. z roku 1894, podle něž manželství zanikalo buď úmrtím jednoho z manželů, rozlukou nebo soudním prohlášením manželství za rozloučené.⁸

Rozlukový zákon upravuje rozluk, jak je uvedeno ve větě předchozí, v ustanovení § 13, které obsahovalo taxativní výčet devíti rozlukových důvodů, které byly následující: *dopustil-li se druhý manžel cizoložství; byl-li pravoplatně odsouzen do žaláře nejméně na tři léta, nebo na dobu kratší, avšak pro trestný čin vyšlý z pohnutek, nebo spáchaný za okolností svědčících o zvrhlé povaze; opustil-li svého manžela zlomyslně a nevrátil-li se na soudní vyzvání do šesti měsíců; ukládal-li druhý manžel o manželův život nebo zdraví; nakládal-li jím vícekrát zle, ubližoval-li mu těžce, neb opětovně ho na cti urážel; vede-li zhýralý život; pro trvale nebo periodicky probíhající chorobu duševní, která trvá tři léta; pro těžkou duševní degeneraci vrozenou nebo získanou, čítaje v ní těžkou hysterii, pijáctví nebo navyklé nadužívání nervových jedů, jež trvá dvě léta; padoucnici trvající aspoň rok s nejméně šesti záchvaty v roce nebo s přidruženou duševní poruchou; nastal-li tak hluboký rozvrat manželský, že na manželích nelze spravedlivě požadovati,*

---

⁶ VOJÁČEK, Ladislav; SCHELLE, Karel a TAUCHEN, Jaromír. Vývoj soukromého práva na území českých zemí. Brno: Masarykova univerzita, 2012., s. 513-520.

⁷ § 30 Rozlukového zákona: „Ustanovení §§ 1 až 12, § 25, týkající se zrušení § 25, XXXI. zák. čl. Uher. z r. 1894, jakož i § 29, tohoto zákona vztahují se také na Slovensko.“

⁸ VOJÁČEK, Ladislav; SCHELLE, Karel a TAUCHEN, Jaromír. Vývoj soukromého práva na území českých zemí. Brno: Masarykova univerzita, 2012., s. 527.

*aby setrvali v manželském společenství; a nakonec pro nepřekonatelný odpor.*⁹ Přijde mi zajímavé zdůraznit, že do rozlukových důvodů spadala i duševní choroba, padoucnice, dnes známá spíše pod pojmem epilepsie, nebo těžká hysterie, což je dle mého názoru označení, které by v dnešní době málokdo použil jako oficiální rozvodový důvod. Dále stojí za zmínku důvodová zpráva k tomuto ustanovení, která zní: „*Navrhujeme-li, aby rozlučitelnost, zákonem občanským zásadně připuštěná, rozšířena byla i na manželství katolická, činíme tak z důvodů nejzávažnějších. Vede nás k tomu přesvědčení, že uzákonění předlohy poslouží veřejné mravnosti, že vyhoví oprávněným požadavkům desetitisíců nešťastných spoluobčanů a že uchrání tisíce nevinných dětí, hrozící jim zkázy. Osudu těchto dotkl bych se nejdříve, neboť trpí beze své viny a jsou prvními oběťmi rodinného rozvratu. Mnohých slov netřeba. Denní svár, vyvrcholující často v nadávky a konečně i v násilnosti, musí zničit mravní povahu dítěte. Otec, který opilý přichází pozdě v noci a ohrožuje pak ženu i děti, matka, která za zády mužovými přivádí si milence domů - rodiče toho druhu vychovávají mohou jen zločince a prostitutky. Od vinníka děti oddálení je jednou z nejpřednějších povinností státu. Také významu rozluky pro manžely samy netřeba obšírně doličovat. Stačí poukaz k tomu, co Ungrem bylo o věci pověděno. Rozvod je toliko paliativním prostředkem, - při tom namnoze záhudným. Přirovnal bych jej k těm lékům, které sice nemoc vyléčí, ale organism přes to poškozují. Mladý muž nebo mladá žena, jejichž manželství záhy ztroskotalo, pouhým rozvodem jsou odsouzeni k celibátu, který nepadno bývá dodržován. Muže vhaní v náruč nevěstkám, s příšernými toho důsledky, a žena, dojde-li na těhotenství mimomanželské, sahá k opatřením ničícím potomstvo a ohrožujícím její vlastní život. Jediným východiskem je rozluka, umožňující nový sňatek.*“¹⁰ Takto formulovaný pohled na rozluku manželství vnímám jako velice nadčasový, obzvláště s ohledem na rok, ve kterém byl Rozlukový zákon připravován a následně přijímán. Především se mi líbí pojetí rozluky jakožto prostředku vysvobození se ze svazku, ve kterém jedinec není spokojen, a tuto svou nespokojenost posléze přenáší na své potomky, které může ovlivnit v dalším jejich životním vývoji. Zároveň je neméně zajímavé domýšlení následků takového setrvávání v nešťastném manželství, jako jsou mimomanželské poměry, kterým beztak nelze zabránit. Vzhledem k pojetí rozluk v době před přijetím Rozlukového zákona takovéto odůvodnění existence rozluk a jejich význam pro společnost považuji za velice přiléhavé.

V letech 1948–1950 nastalo období tzv. právnícké dvouletky. Jejím úkolem byla kodifikace základních odvětví práva v Československu, v důsledku převzetí moci komunisty měl být

---

⁹ § 13 zákona č. 320/1919 Sb., kterým se mění ustanovení občanského práva o obřadnostech smlouvy manželské, o rozluce a o překážkách manželství.

¹⁰ Digitální knihovna, Národní shromáždění československé 1918–1920 – tisk č. 298. Dostupné zde: https://www.psp.cz/eknih/1918ns/ps/tisky/t0298_01.htm.

1.2 Současná právní úprava

Oproti dosavadní právní úpravě, kdy byla oblast rodinného práva vyčleněna do odděleného právního předpisu jakožto samostatného odvětví práva, je dnes po rekonstrukci soukromého práva provedené v roce 2012 začleněna do odvětví práva občanského. Současná právní úprava rozvodu manželství je obsažena v zákoně č. 89/2012 Sb., občanském zákoníku. Manželství je definováno v § 655 jako *trvalý svazek muže a ženy vzniklý způsobem, který stanoví tento zákon. Hlavním účelem je založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc*. Vzhledem k této definici se manželství, a tedy ani rozvod manželství, nevztahuje na registrované stejnopohlavní partnery.¹³

Zánik manželství je upraven v části druhé, dílu 5. OZ. Manželství zaniká jen z důvodů stanovených zákonem, těmito důvody jsou smrt jednoho z manželů, prohlášení manžela za mrtvého, prohlášení manželství za neplatné, změna pohlaví manžela a rozvod manželství. Rozvodem zaniká manželství za života obou manželů a je upraven v § 755 OZ. Nerozlišujeme mezi rozlukou a rozvodem manželství tak, jako tomu bylo do roku 1950, rozvodem se rozumí rozluka. Jediným rozvodovým důvodem je tzv. kvalifikovaný rozvrat manželství, kterým se rozumí hluboké, trvalé a nenapravitelné rozvrácení soužití manželů s tím, že nelze očekávat jeho obnovení.¹⁴ Tento rozvrat má být objektivně zjištělný, proto hovoříme o objektivním důvodu rozvodu manželství. Soud, který rozhoduje o rozvodu manželství, má dojít k přesvědčení o takovém rozvratu soužití manželů. Aby soud takové přesvědčení získal, rozlišujeme rozvod se zjišťováním příčin rozvratu (tzv. sporný rozvod) a rozvod bez zjišťování příčin rozvodu (tzv. nesporný rozvod). Dále nalezneme v české právní úpravě tzv. tvrdostní klauzule, kdy manželství nelze rozvést i přesto, že je rozvráceno. Tyto klauzule chrání především nezletilé děti a manžela, který rozvod nezavinil a hrozila by mu zvlášť závažná újma a svědčí mu mimořádné okolnosti (např. věk, zdravotní stav).¹⁵

O sporný rozvod se jedná, pokud návrh na rozvod manželství podává pouze jeden z manželů a druhý manžel s rozvodem nesouhlasí nebo proto, že se manželé nejsou schopni domluvit na vypořádání společného jmění či na péči o nezletilé dítě. Pokud si manželé vyberou

---

¹³ V květnu 2024 byla přijata novela OZ s účinností od 1. ledna 2025, jež zavádí právní úpravu partnerství, které je tak nově upraveno přímo v OZ vedle manželství. Jde o kompromis mezi původně navrhovaným manželstvím pro všechny a stávající úpravou registrovaného partnerství. Úplné znění Sněmovního tisku 241/0 dostupné zde: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=9&CT=241&CT1=0>.

¹⁴ § 755 odst. 1 OZ: „Manželství může být rozvedeno, je-li soužití manželů hluboce, trvale a nenapravitelně rozvráceno a nelze očekávat jeho obnovení.“

¹⁵ DVOŘÁK, Jan; ZUKLÍNOVÁ, Michaela; ŠVESTKA, Jiří; ELISCHER, David; FRINTA, Ondřej et al. Občanské právo hmotné. Díl druhý, Rodinné právo. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016., s. 42-43.

tuto cestu, soud musí zjistit, co k rozvratu vedlo, jestli existují objektivní příčiny nebo to jsou příčiny pouze v chování manžela či obou manželů a další skutečnosti, které k rozvratu vedly.¹⁶

Naopak nesporný rozvod je oproti spornému rozvodu efektivnější, hospodárnější a jde o rychlejší cestu, jak manželství rozvést za předpokladu, že jsou oba manželé schopni dohody. Podmínkami nesporného rozvodu dle § 757 OZ jsou: (i) manželství trvalo nejméně jeden rok a manželé spolu déle než šest měsíců nežijí, (ii) manželé, kteří jsou rodiči nezletilého dítěte, které nenabylo plné svéprávnosti, se dohodli na úpravě poměrů tohoto dítěte pro dobu po rozvodu a soud jejich dohodu schválil, (iii) manželé se dohodli na úpravě svých majetkových poměrů, svého bydlení, a popřípadě výživného pro dobu po tomto rozvodu a (iv) druhý manžel se k návrhu na rozvod připojí. Pokud soud učiní závěr, že jsou shodná tvrzení pravdivá, návrhu vyhová. V opačném případě soudy zjišťují příčiny jako při sporném rozvodu výše a vydají konečné rozhodnutí až po tomto zjištění.

Vedle rozhodnutí o návrhu na rozvod manželství soud rovněž rozhoduje o poměrech společného nezletilého dítěte manželů, které není plně svéprávné, přičemž manželství nerozvede, dokud není tato otázka vyřešena. Následně po rozvodu manželů soud rozhodne o majetkových poměrech manželů, tím se celé rozvodové řízení končí.

Důležitou poznámkou k tomuto oddílu je vládní návrh novely občanského zákoníku¹⁷, která byla přijata 15. června 2024. Podle stanoviska předsedy Legislativní rady vlády se týká zjednodušení rozvodu manželství, především zrušení obecného požadavku na zjišťování příčin rozvratu manželství a spojení řízení o rozvod manželství s řízením o úpravě poměrů nezletilého dítěte pro dobu po rozvodu, mají-li manželé nezletilé dítě. Touto novelou by se zavedl institut tzv. smluveného rozvodu manželství, který by spočíval ve shodném tvrzení manželů o rozvratu manželství a stejném záměru dosáhnout rozvodu, přičemž by se nezjišťovaly příčiny tohoto rozvratu. Zároveň tato novela navrhuje zrušení rozlišování forem péče na péči společnou, střídavou a péči jednoho rodiče a rozlišování na rodiče, který má dítě v péči (tzv. rezidentní rodič), a rodiče, který má pouze právo styku s dítětem (tzv. nerezidentní rodič). Dále by novela právně zakotvila nepřijatelnost tělesného trestání dětí ve smyslu mezinárodních závazků, jimiž je Česká republika vázána.

---

¹⁶ DVOŘÁK, Jan; ZUKLÍNOVÁ, Michaela; ŠVESTKA, Jiří; ELISCHER, David; FRINTA, Ondřej et al. Občanské právo hmotné. Díl druhý, Rodinné právo. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016., s. 46.

¹⁷ Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Dostupné zde: <https://odok.cz/portal/veklep/material/ALBSCVFGH9CK/>.

2. Kolizní úprava rozvodu manželství v České republice

Předchozí kapitola podrobněji rozebírá rozvod manželství podle českého práva, především mezi manžely, kteří mají oba české státní občanství. Do této situace proto nevstupuje žádný mezinárodní prvek a určení rozhodného práva je jednoznačné. V případě, že manželství obsahuje mezinárodní prvek (např. rozdílné státní občanství), musí soud postupovat podle kolizních norem, které tuto oblast upravují a určení rozhodného práva je v tomto ohledu složitější. V této kapitole se věnuji jednotlivým pramenům práva, které tyto kolizní normy obsahují. Česká republika má svou vnitrostátní kolizní normu, dále je vázána dvoustrannými mezinárodními smlouvami relevantními pro tuto oblast a existují i předpisy Evropské unie v oblasti rodinného práva, které jsou rozebrány níže.

2.1 České právní předpisy

Vnitrostátní právní úprava rozvodu manželství je obsažena, jak již bylo popsáno výše, v občanském zákoníku, který v této části již z tohoto důvodu rozebírán nebude. Kolizní normou upravující rozvod manželství s mezinárodním prvkem je zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém („ZMPS“), který podrobněji rozeberu v následující kapitole.

2.1.1 ZMPS

Zákon o mezinárodním právu soukromém byl přijat v roce 2012 a nabyl účinnosti ke stejnému datu jako občanský zákoník, tedy k 1. lednu 2014. Tento zákon nahradil předchozí právní předpis, kterým byl zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním. Jeho změna je spjata s rekodifikací soukromého práva, oproti dřívější úpravě je modernější, navíc obsahuje některé novelizace, které odrážejí procesy evropské integrace.¹⁸ Nově přijatý zákon rozšířil právní úpravu a lépe ji rozčlenil na jednotlivé části, přičemž každá z nich upravuje něco jiného. ZMPS se skládá z devíti částí, které obsahují obecná ustanovení týkající se mezinárodního práva procesního a soukromého, dále týkající se soukromoprávních poměrů s mezinárodním prvkem, právní pomoci ve styku s cizinou, řízeních o úpadku obsahující mezinárodní prvek a rozhodčích řízení a uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů. Rozvod manželství je poté upraven v části čtvrté, hlavě V., dílu 1. v ustanovení § 50 ZMPS.

Ustanovení § 50 ZMPS má čtyři odstavce, které upravují možnost určení rozhodného práva, které se pro účely mezinárodního rozvodu manželství použije. Základním předpokladem

---

¹⁸ MALACKA, Michal. Mezinárodní právo soukromé a procesní: úvod do studia mezinárodního práva soukromého a rozhodčího řízení. 2. rozšířené vydání. Praha: Leges, 2021., s. 81.

podle odstavce 1 tohoto ustanovení pro volbu rozhodného práva je, že se rozvod manželství řídí právním řádem státu, kterým se řídí osobní poměry manželů v době zahájení řízení. Smyslem tohoto odstavce je zajistit, aby se osobní poměry manželů i rozvod manželství řídily stejným právem, protože k rozvodu dochází na základě problémů v osobních vztazích manželů. V praxi to znamená, že základním hraničním určovatelem pro rozvod manželství je společné státní občanství manželů v době zahájení řízení. Pokud jsou manželé občany různých států, řídí se tyto poměry právním řádem státu, ve kterém mají společný obvyklý pobyt, jinak právem českým. Tuto kolizní normu je tedy nutné chápat hierarchicky, to znamená, že ke druhému a k třetímu hraničnímu určovateli lze přistoupit až v okamžiku, ve kterém nelze uplatnit ten předchozí.¹⁹ Důležité je zmínit, že rozsah působnosti rozhodného práva určeného podle odstavce 1 je omezen pouze na podmínky, za nichž je možné rozvést manželství a dále na následky týkající se výlučně osobních poměrů manželů. Naopak na majetkové poměry manželů ani na úpravu poměrů nezletilých dětí takto určené rozhodné právo již nedopadá.²⁰

Druhý odstavec se zaměřuje na podpůrné použití českého právního řádu, pokud cizí rozhodné právo určené podle odstavce 1 rozvod neumožňuje nebo ho připouští jen za okolností mimořádně tíživých, jestliže je alespoň jeden z manželů státním občanem České republiky nebo má v České republice obvyklý pobyt.²¹ Aby nedocházelo ke zneužívání aplikace českého právního řádu, měl by k němu soud přistoupit opravdu jen v situacích, kdy cizí právo rozvod manželství vůbec nezná (v rámci Evropské unie takový právní řád v dnešní době už neexistuje) nebo ho nepřipouští pro konkrétní manželství nebo pokud by bylo možné manželství rozvést jen za mimořádně tíživých okolností. Mimořádně tíživými okolnostmi může být splnění nepřiměřených podmínek stanovených cizím právem, za kterých lze manželství rozvést, např. podmínění rozvodu souhlasem muže nebo rozlukou či dlouholetým odloučením.²² K podpůrnému použití českého právního řádu by mělo docházet jen ve výjimečných a odůvodněných případech, protože odmítnutí aplikace cizího právního řádu skýtá rizika v podobě neuznání rozvodu manželství v cizím státě

---

¹⁹ FIŠEROVÁ, Zuzana. § 50 [Právo rozhodné pro zánik manželství]. In: BŘÍZA, P., BŘICHÁČEK, T., FIŠEROVÁ, Z., HORÁK, P., PTÁČEK, L., SVOBODA, J.: Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014., s. 262–267.

²⁰ ZAVADILOVÁ, Marta. § 50 [Právo rozhodné pro zánik manželství]. In: ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M., PAUKNEROVÁ, M. a kol. Zákon o mezinárodním právu soukromém: Komentář. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

²¹ § 50 odst. 2 ZMPS.

²² ZAVADILOVÁ, Marta. § 50 [Právo rozhodné pro zánik manželství]. In: ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M., PAUKNEROVÁ, M. a kol. Zákon o mezinárodním právu soukromém: Komentář. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

a tím pádem by toto vedlo ke kulhajícímu manželství, kdy na území České republiky bude manželství rozvedeno, ale v zahraničí bude stále trvat.²³

Odstavec třetí stanovuje rozhodné právo pro posouzení způsobilosti uzavřít manželství a pro formu jeho uzavření při prohlášení manželství za neplatné nebo při určení, jestli tu manželství je, či není. Poslední odstavec určuje rozhodné právo pro vyživovací povinnost mezi manžely.

Vnitrostátní kolizní norma v podobě ZMPS nicméně nemá aplikační přednost před právem Evropské unie ani před mezinárodními smlouvami. Jinými slovy, vnitrostátní kolizní úprava se použije až v okamžiku, pokud neexistuje relevantní mezinárodní smlouva či evropský právní předpis upravující rozvod manželství v konkrétní situaci.

2.2 Předpisy práva Evropské unie

Česká republika se stala členským státem Evropské unie k 1. květnu 2004. Od tohoto data se na nás vztahují také právní normy, které byly přijaty v rámci legislativního procesu EU. Právní řád Evropské unie se skládá z primárního a sekundárního práva, nás se týkají především mezinárodní smlouvy, jimiž je Evropská unie vázána, dále nařízení a směrnice upravující oblast rodinného a manželského práva. Dále je důležitá také judikatura Soudního dvora Evropské unie, jež má za cíl právní úpravu sjednocovat a poskytovat výklad daných ustanovení a celé problematiky.

Nařízení jsou přijímána na základě pravomocí orgánů EU a unifikují normy v oblasti procesního a mezinárodního práva soukromého, která je obsažena v článku 81 Smlouvy o fungování evropské unie.²⁴ Tento článek upravuje především vzájemné uznávání a výkon soudních a mimosoudních rozhodnutí mezi členskými státy, přeshraniční doručování, slučitelnost kolizních norem a pravidel pro určení příslušnosti platných v členských státech, odstraňování překážek řádného průběhu občanskoprávního řízení nebo rozvíjení alternativních způsobů řešení sporů (tzv. ADR).

V rámci Evropské unie bylo přijato ještě nařízení Rady 2010/1259, kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu („**Řím III**“), k tomuto nařízení nicméně Česká republika nepřistoupila a podrobněji je rozebráno v následující samostatné podkapitole. Mezi nejdůležitější nařízení, která se aplikují při řešení sporů vyplývajících

---

²³ FIŠEROVÁ, Zuzana. § 50 [Právo rozhodné pro zánik manželství]. In: BŘÍZA, P., BŘICHÁČEK, T., FIŠEROVÁ, Z., HORÁK, P., PTÁČEK, L., SVOBODA, J.: Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014., s. 262–267.

²⁴ MALACKA, Michal. Mezinárodní právo soukromé a procesní: úvod do studia mezinárodního práva soukromého a rozhodčího řízení. 2. rozšířené vydání. Praha: Leges, 2021., s. 82.

z rodinného nebo manželského práva, patří nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 2019/1111, které upravuje příslušnost, uznávání a výkon rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti („Brusel II ter“), jemuž se více věnuji v kapitole třetí této diplomové práce, neboť nepatří mezi kolizní úpravu rozvodu manželství. Dále sem patří také nařízení Rady 2009/4 upravující příslušnost, výkon a uznávání rozhodnutí a spolupráci ve věcech vyživovací povinnosti a nařízení Rady 2016/1103 provádějící posílenou spolupráci v oblasti příslušnosti, rozhodného práva a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových poměrů v manželství.²⁵

Oproti předchozím úmluvám, které stát musel ratifikovat a případně implementovat, mají nařízení jakožto součást sekundárního práva ten benefit, že mají přímou účinnost a přednost před českým právem, což vyplývá z článku 288 Smlouvy o fungování Evropské unie²⁶; zásada přednosti byla vytvořena až judikaturou Soudního dvora Evropské unie, konkrétně rozhodnutím ve věci 26/62 Van Gend en Loos a rozhodnutím ve věci 6/64 Costa v. ENEL.²⁷

2.2.1 Nařízení Řím III

Posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu byla přijata v rámci nařízení Řím III přijatého dne 20. prosince 2010 s účinností od roku 2012. Účelem tohoto nařízení je poskytnout občanům EU vhodná řešení, pokud jde o právní jistotu, předvídatelnost a pružnost, chránit slabší partnery během rozvodu a bránit účelovému převádění soudní příslušnosti.²⁸ Tato kolizní norma nicméně není závazná pro všechny členské státy, protože se na ní i přes několikaleté snahy neshodly. Mezi členské státy, na něž se Řím III nevztahuje, patří i Česká republika, která od samého začátku vyjednávání zaujala zdrženlivý postoj v reakci na negativní stanovisko Senátu. Ten je dle svého Usnesení č. 520 ze dne 23. června 2010 toho názoru, že „ČR by se v současné fázi neměla k posílené spolupráci připojit a měla by sledovat, jakým způsobem nová úprava funguje ve státech, které se do posílené spolupráce zapojí a žádá vládu, jestliže se rozhodne na základě případných pozitivních zkušeností s navrhovanou úpravou do posílené spolupráce zapojit, aby nejdříve toto své rozhodnutí se Senátem konzultovala.“²⁹ Vláda České republiky později odůvodňovala, že počká, jaké zkušenosti vyplynou z aplikace tohoto nařízení zúčastněnými státy, a na základě toho se případně v budoucnu rozhodne k nařízení Řím III přistoupit. Do dnešní doby

---

²⁵ MALACKA, Michal. Mezinárodní právo soukromé a procesní: úvod do studia mezinárodního práva soukromého a rozhodčího řízení. 2. rozšířené vydání. Praha: Leges, 2021., s. 83–84.

²⁶ Článek 288 SFEU: „Nařízení má obecnou působnost. Je závazné v celém rozsahu a přímo použitelné ve všech členských státech.“

²⁷ PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013., s. 47–48.

²⁸ Rozvod a rozluka. Online. European e-justice. 9.10.2020. Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/356/CS/divorce_and_legal_separation. [cit. 2024-06-13].

²⁹ Usnesení Senátu ze 20. schůze dne 23. června 2010. Dostupné zde: <https://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/htmlhled?action=doc&value=56227>.

se tak přesto nestalo a Česká republika se na posílené spolupráci nepodílí.³⁰ Pro úplnost uvádím, že nařízení Řím III je závazné pro tyto členy Evropské unie: Belgie, Bulharsko, Francie, Itálie, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Německo, Rakousko, Portugalsko, Rumunsko a Slovinsko, Španělsko, Estonsko, Řecko, Litva.

Nařízení Řím III upravuje pravidla pro rozhodné právo ve věcech rozvodu a rozluky. Základní možností dle článku 5 je určení rozhodného práva, tedy že se manželé dohodnou na tom, jaké právo zvolí jako rozhodné, pokud se jedná o (i) právo státu, ve kterém mají manželé v době uzavření dohody obvyklé bydliště; (ii) právo státu, ve kterém měli oba manželé poslední obvyklé bydliště a jeden z manželů v něm v době uzavření dohody stále bydlí; (iii) právo státu, jehož je jeden z manželů občanem nebo (iv) právo místa soudu. Tuto dohodu mohou manželé nejpozději do zahájení řízení u soudu změnit.³¹

V případě, že si manželé rozhodné právo nezvolí, řídí se rozvod podle článku 8 právem státu (i) ve kterém mají oba manželé obvyklé bydliště; (ii) ve kterém měli manželé poslední obvyklé bydliště; (iii) kterého jsou oba manželé občané nebo (iv) u jehož soudu bylo zahájeno řízení.³²

Velkou výhodou nařízení Řím III je, dle mého názoru, právě možnost manželů určit si rozhodné právo, dle kterého se následně bude rozvod řídit, přičemž jsou ve volbě omezeni na právo státu, ke kterému mají úzkou vazbu. Český právní řád tuto variantu neumožňuje, rozhodné právo se určuje podle státní příslušnosti a obvyklého bydliště, jinak se použije český právní řád. Vzhledem k tomu, že současná světová situace umožňuje mnohem více možností, jako je cestování a seznamování se prostřednictvím internetu na dálku, než tomu bylo kdykoliv předtím v dobách minulých, vzniká v důsledku toho i větší počet mezinárodních manželství a potenciálních rozvodů s mezinárodním prvkem. Myslím si, že umožnění volby rozhodného práva by usnadnilo situaci mnoha rozvádějícím se manželům a nenalézám žádný relevantní argument, proč Česká republika k nařízení Řím III dosud nepřistoupila; České republice totiž nic nebrání, aby k posílené spolupráci přistoupila. De facto by se z mého pohledu pouze přidalo právo omezené volby rozhodného práva. Nařízení Řím III upravuje situaci, kdy si manželé rozhodné právo nezvolí obdobně jako ZMPS, tedy na základě obvyklého pobytu a státního občanství.

---

³⁰ BRODEC, Jan; BŘÍZA, Petr a FIŠEROVÁ, Zuzana. Zamyšlení nad kolizní úpravou pro rozvod manželství s mezinárodním prvkem, aneb, Nastal čas, aby ČR přistoupila k nařízení Řím III? In: PAUKNEROVÁ, Monika; PFEIFFER, Magdalena; BRODEC, Jan; BŘÍZA, Petr a ZAVADILOVÁ, Marta. *Liber Amicorum - Monika Pauknerová*. 2021. Praha: Wolters Kluwer, 2021., s. 153-167.

³¹ PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013., str. 200-201.

³² Tamtéž., str. 201-202.

Jediným rozdílem je upřednostnění obvyklého pobytu před státním občanstvím, což nepovažuji za zásadní problém ani překážku pro přistoupení především proto, že obvyklý pobyt zpravidla více koresponduje s tím, v jakém místě k rozvodu manželství dochází, a tedy i s přílehlavě určeným rozhodným právem. Vnímám proto kolizní právní úpravu obsaženou v nařízení Řím III jako pozitivní, jednodušší a přívětivější pro rozvádějící se manžele, pro které je tato situace bezpochyby už tak náročná.

Ačkoliv Česká republika není nařízením Řím III vázána, české soudy se mohou při rozhodování v určitých situacích s tímto nařízením setkat. Použití kolizních norem nařízení Řím III je možné tehdy, pokud soud zkoumá možnost přijetí zpětného nebo dalšího odkazu podle ustanovení § 21 ZMPS. Příkladem může být rozhodování českého soudu o rozvodu manželství dvou rakouských občanů, kteří mají trvalý pobyt na území České republiky. Kolizní norma obsažená v § 50 ZMPS odkáže na rakouský právní řád, včetně jeho kolizních norem. Vzhledem k tomu, že je Rakousko vázáno nařízením Řím III, použijí se jeho kolizní normy, které mohou odkázat zpět na české právo – výše zmíněný článek 8 nařízení Řím III určuje jako rozhodné právo právní řád státu, ve kterém mají manželé obvyklý pobyt k okamžiku zahájení řízení. V souladu s § 21 tak může český soud tento zpětný odkaz přijmout a ve věci aplikovat české hmotné právo.³³

2.3 Mezinárodní smlouvy

Dalším pramenem kolizní úpravy jsou mezinárodní smlouvy. Ty se v největším měřítku objevují např. v oblastech mezinárodního obchodu, rozhodčích a smírčích řízení, mezinárodní koupě zboží a dalších. V rodinném a manželském právu není úprava mezinárodními smlouvami tolik rozšířena.³⁴

Česká republika je vázána řadou dvoustranných smluv o právní pomoci, jejichž součástí jsou i kolizní normy týkající se rozvodu manželství. Konkrétně se Slovenskou republikou uzavřela Česká republika dvoustrannou mezinárodní smlouvu o právní pomoci, vydanou jako Sdělení ministerstva zahraničních věcí č. 209/1993 Sb.³⁵ Ačkoliv se smlouva věnuje i občanským záležitostem, rozvod manželství podrobněji neupravuje. Obsahuje toliko ustanovení o uznání rozhodnutí o rozvodech manželství vydaná ve smluvních státech. Z tohoto důvodu se použijí kolizní normy obsažené v právních řádech smluvních států, jelikož jiná úprava není.

---

³³ ZAVADILOVÁ, Marta. § 50 [Právo rozhodné pro zánik manželství]. In: ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M., PAUKNEROVÁ, M. a kol. Zákon o mezinárodním právu soukromém: Komentář. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

³⁴ MALACKA, Michal. Mezinárodní právo soukromé a procesní: úvod do studia mezinárodního práva soukromého a rozhodčího řízení. 2. rozšířené vydání. Praha: Leges, 2021., s. 84-87.

³⁵ Dostupné zde: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-209>.

Pro úplnost, jak mohou vypadat kolizní normy obsažené v mezinárodní smlouvě, uvádím příklad dvoustranné mezinárodní smlouvy uzavřené mezi Českou republikou a Ukrajinou vydanou jako Sdělení ministerstva zahraničních věcí č. 123/2002 Sb.³⁶ V jejím článku 30 je podrobná úprava rozvodu manželství, obsahuje pět odstavců, které jsou formulovány kaskádovitě. Rozvod manželství se řídí právním řádem smluvní strany, jejímiž občany jsou manželé v době zahájení řízení; pokud mají manželé různá občanství (resp. české a ukrajinské), řídí se rozvod manželství právním řádem smluvní strany, na jejímž území mají manželé společné bydliště.

3. Právní úprava rozvodu manželství ve Slovenské republice

3.1 Historický vývoj na území Slovenské republiky

Vývoji rozvodu manželství se věnuje již první kapitola této diplomové práce, která pokrývá vývoj především na území České, potažmo Československé republiky. Slovenská republika nicméně má několik odlišností, přičemž vývoj rodinného a manželského práva neprobíhal v obou zemích vždy shodně.

Jak je uvedeno právě v první kapitole, v českých zemích byl přijat tzv. Rozlukový zákon, jehož účelem mělo být sjednocení právní úpravy rozluk, nicméně k tomu přesto nedošlo. Rozlukový zákon v § 30 sám stanovil, že ustanovení týkající se rozluk (§ 13 až § 24) se na Slovensko nevztahují.³⁷ Zde zůstala v platnosti ustanovení zákonného článku XXXI. z roku 1894. Důvodů k uzákonění rozvodu manželství bylo více, mezi ty nejzásadnější (i s ohledem na uherskou právní vědu) patřily tyto dva argumenty: (i) udržování manželství, ve kterém se objevily nepřekonatelné problémy, je v rozporu s jeho cíli a může být dokonce nebezpečné, protože nevinná strana je nucena k sebeobraně a (ii) trvalý rozvod od stolu a lože neposkytuje adekvátní ochranu převážně odloučené ženě. Dále se rozvod manželství odůvodňoval i tím, že na výchovu dětí nepůsobí negativně rozvod manželství ani rozvod od stolu a lože, ale důvody, které je zakládají a způsob, kterým se odstraní, je dítěti de facto lhostejný. Nicméně se stále setrvalo u názoru, že rozvod manželství je prostředek ultima ratio po předchozích pokusech o záchranu manželství.³⁸

---

³⁶Dostupné zde: https://www.mpsv.cz/documents/20142/2942091/123_2002+Sb.m.s.%2C+Smlouva+CZ-UA+o+pr%C3%A1vn%C3%AD+pomoci+v+ob%C4%8Dansk%C3%BDch+v%C4%9Bcech.pdf/e6c40873-c72e-1b46-3dd3-5041c4d49496

³⁷ § 30 Rozlukového zákona: „Ustanovení §§ 1 až 12, § 25, týkající se zrušení § 25, XXXI. zák. čl. Uher. z r. 1894, jakož i § 29, tohoto zákona vztahují se také na Slovensko.“

³⁸ LANCZOVA, Ingrid. Dejiny právnej úpravy rozvodov na území Slovenska. Praha: Leges, 2018., s. 21.

Tento zákonný článek rozlišoval absolutní a relativní zánik manželství. Mezi absolutní zániky manželství podle ustanovení § 73 patřila smrt a rozvod manželství z důvodu hrubého provinění jednoho, případně obou manželů proti manželským povinnostem. Za porušení manželských povinností se v této době považovalo cizoložství, úmyslné opuštění manžela bez právní příčiny, úmyslné jednání proti životu a zdraví manžela, uložení trestu smrti nebo odnětí svobody v délce trvání minimálně pět let za předpokladu, že druhý manžel o tomto trestném činu před uzavřením manželství nevěděl a úmyslné a závažné jednání v rozporu s povinnostmi manžela, navádění dítěte z rodiny manžela ke spáchání trestného činu nebo vedení nemravného života a trest odnětí svobody v délce trvání kratší než pět let.³⁹ Oproti úpravě v Rozlukovém zákoně chybí jako rozvodový důvod nepřekonatelný odpor a hluboký rozvrat manželství, a to proto, že manželství muselo být ukončeno vždy proti vůli jednoho z manželů. Nepřekonatelný odpor a hluboký rozvrat manželství tuto definici nesplňují, v těchto případech je manželství ukončováno z vůle obou manželů, přičemž navíc nepřekonatelný odpor nebyl dostatečně přísný v porovnání s ostatními rozvodovými důvody v tomto zákonném článku, což podle tehdejších názorů dávalo prostor pro zlovůli a lehkovážnost. Relativní zánik manželství spočíval v rozluce od stolu a lože, tedy faktického, nikoliv právního zániku manželství. Následně mohl po uplynutí určité doby některý z manželů požádat o rozvod manželství; manželé si v této situaci mohli vybrat, zda budou žít v režimu odloučení, nebo zda mají zájem na právním zániku manželství.⁴⁰

3.2 Současná slovenská právní úprava

3.2.1 Zákon o rodině

Další vývoj rodinného práva byl v obou zemích stejný, zásadním momentem byl vznik dvou samostatných republik, a tím pádem i dvou rozdílných právních řádů. Na území Slovenské republiky byl až do roku 2005 účinný zákon č. 96/1963 Zb., o rodině. Teprve po více než deseti letech od vzniku samostatného Slovenska byla úprava změněna přijetím zákona č. 36/2005 Z. z., o rodině („**Zákon o rodině**“). Znění původních ustanovení o rozvodu se promítlo do současného obsahu § 22 a § 23, vypustilo se ustanovení o lehkomyšlném poměru k manželství, které je v rozporu se zájmem společnosti. Aktuální úprava umožňuje rozvod manželství v odůvodněných případech za předpokladu, že jsou vztahy mezi manželi tak vážně narušené a trvale rozvrácené, že manželství nemůže plnit svůj účel a od manželů nelze očekávat obnovení manželského soužití.

---

³⁹ LANCZOVÁ, Ingrid. Dejiny právnej úpravy rozvodov na území Slovenska. Praha: Leges, 2018., str. 21-22.

⁴⁰ Tamtéž., str. 22-27, 64-67.

Soud je povinen zjišťovat příčiny, které vedly k vážnému rozvratu manželství a je povinen přihlédnout k zájmu nezletilých dětí.⁴¹

Slovenská republika navíc od roku 2014 zakotvuje institut manželství a jeho definici i na ústavní úrovni, a to v článku 41 zákona č. 460/1992 Zb., Ústava Slovenskej republiky. Definuje manželství jako jedinečný závazek muže a ženy, který je pod ochranou státu, jenž napomáhá jeho dobru. V současné době probíhají v Evropě, včetně České republiky, debaty o uzákonění manželství pro všechny, tedy že by manželství nebylo definováno jen jako svazek mezi mužem a ženou, ale jako svazek *mezi dvěma osobami*, tj. dvěma muži nebo dvěma ženami. Vzhledem k ústavnímu zakotvení manželství ve slovenské ústavě má Slovensko tuto debatu poměrně ztíženou, protože ke změně jeho ústavy je zapotřebí souhlasu třípětinové většiny všech poslanců Národní rady. V důsledku této úpravy není změna v definici manželství tak flexibilní, jako je tomu například v České republice, jež má definici manželství obsaženu v § 655 OZ, který lze novelizovat v rámci běžného legislativního procesu a jeho změna nevyžaduje přijetí ústavní většinou.

3.2.2 Kolizní úprava rozvodu manželství ve Slovenské republice

Tato kapitola se věnuje především slovenskému vnitrostátnímu předpisu obsahujícímu kolizní úpravu pro rozvod manželství a evropskému nařízení Řím III, protože Slovensko je, stejně jako Česko, členem Evropské unie. Více jsem se ale již nevěnovala mezinárodním smlouvám, jejichž význam je totožný s popisem uvedeným výše, zároveň sem patří i mezinárodní smlouva o právní pomoci mezi Českou a Slovenskou republikou, která je rovněž uvedena v předchozí kapitole.

3.2.2.1 Zákon o mezinárodním práve súkromnom a procesnom

Slovenská kolizní úprava je obsažena v zákoně č. 97/1963 Zb., o mezinárodním práve súkromnom a procesnom („ZMPSP“). Tento zákon byl přijat v prosinci roku 1963, účinnosti nabyl 1. dubna 1964, přičemž nahradil do té doby účinný zákon z roku 1948. Jde tedy o stejné znění předpisu, který byl nahrazen českým ZMPS. Slovensko na rozdíl od České republiky nový zákon nepřijalo a řídí se tímto původním zákonem, jenž byl do dnešní doby několikrát měněn a novelizován. V současné době probíhají na Slovensku debaty o přijetí nové úpravy mezinárodního práva soukromého, a to i v souvislosti s rekonstrukcí občanského zákoníku⁴²

⁴¹ LANCZOVÁ, Ingrid. Dejiny právnej úpravy rozvodov na území Slovenska. Praha: Leges, 2018., s. 115-116.

⁴² LYSINA, Peter; HAŤAPKA, Miloš a BURDOVÁ, Katarína. Medzinárodné právo súkromné. 3. vydanie. V Bratislave: C. H. Beck, 2023., str. 170-172.

(Slovensko má totiž stále platný a účinný občanský zákoník z roku 1964, přičemž na území České republiky je v účinnosti nový občanský zákoník více než deset let).

Důležitým ustanovením je § 2 ZMPSP, který stanovuje, že se ustanovení tohoto zákona použijí jen v případě, že mezinárodní smlouva, kterou je Slovenská republika vázána, nebo zákon vydaný k provedení mezinárodní smlouvy nestanoví jinak. ZMPSP je dle tohoto ustanovení subsidiárním právním předpisem vůči mezinárodním smlouvám.⁴³

Rozvod manželství je upraven v ustanovení § 22 ZMPSP, jehož odstavec 1 stanovuje, že rozvod manželství se řídí právním řádem státu, jehož jsou manželé občany v době zahájení řízení. Dále je uvedeno, že v případě, že jsou manželé občany různých států, řídí se rozvod manželství slovenským právním řádem.⁴⁴

Druhý odstavec formuluje, podobně jako český ZMPS, podpůrné použití slovenského právního řádu, jestliže je alespoň jeden z manželů státním občanem Slovenské republiky nebo žije na území Slovenské republiky delší dobu (dle stanoviska Nejvyššího soudu alespoň po dobu jednoho roku⁴⁵), za předpokladu, že cizí právní řád, kterého se má podle odstavce 1 použít, rozvod manželství neumožňuje nebo ho připouští jen za okolností mimořádně tíživých.⁴⁶ K tomuto jsem se již vyjadřovala výše.

Slovenská právní úprava se v této oblasti liší od české právní úpravy tím, že vůbec nepracuje s kritériem obvyklého pobytu. Rozhodné právo se určuje pouze na základě státní příslušnosti. V obou státech je tedy základním hraničním určovatelem státní příslušnost, česká právní úprava má navíc ještě obvyklý pobyt manželů před tím, než se použije podpůrně *lex fori*.

3.2.2.2 Nařízení Řím III ve vztahu k Slovenské republice

Jak již bylo řečeno, nařízení Řím III spadá do oblasti posílené spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu. Tato kolizní norma není závazná pro všechny členské státy,

---

⁴³ ŠTEFANKOVÁ, Natália a SUMKOVÁ, Mária. Medzinárodné právo súkromné. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017., str. 107-108.

⁴⁴ § 22 odst. 1 ZMPSP.

⁴⁵ Stanovisko Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 27. 8. 1987, Cpjf 27/86 publikované pod R 26/1987 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek: „V ustanoveních § 22 odst. 2, § 38 odst. 2 písm. b) a § 41 odst. 2 písm. b) zákona č. 97/1963 Sb. je uveden pojem pobytu nebo žití v ČSSR „delší dobu“. Tento pojem není v praxi soudů vykládán jednotně. Jde tu o takovou dobu, která se svým trváním blíží úmyslu zdržovat se v určitém místě trvaleji a nikoliv jen krátce, přechodně. Pobyt tohoto druhu by tedy neměl trvat kratší dobu než jeden rok.“, str. 248-249. Dostupné zde: <https://sbirka.n soud.cz/sbirka/11691/>.

⁴⁶ § 22 odst. 2 ZMPSP.

protože se na ní i přes několikaleté snahy neshodly. Mezi členské státy, na které se Řím III nevztahuje patří, kromě České republiky, i Slovensko.

Stejně jako v případě českých soudů platí, že za určitých podmínek slovenský soud může nařízení Řím III aplikovat na základě kolizní normy obsažené v § 22 ZMPSP. Tato norma může stejným způsobem odkázat na rozhodné právo členského státu, který je tímto nařízením vázán a rozhodným právem může být určen právní řád státu, ve kterém mají manželé obvyklý pobyt. Ustanovení § 35 ZMPSP připouští přijetí zpětného odkazu. Zároveň může občan Slovenské republiky být účastníkem řízení spadajícího do oblasti působnosti nařízení Řím III před soudy členského státu, který se posílené spolupráce účastní.⁴⁷

Lze proto shrnout, že Slovenská republika nepřistoupila k posílené spolupráci v oblasti rozvodů manželství z obdobných důvodů jako Česká republika a do dnešního dne se nic nezměnilo.

4. Procesní úprava rozvodu manželství

4.1 Zákon o zvláštních řízeních soudních

Procesní stránku rozvodu manželství v České republice upravuje zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních („ZŘS“), který nabyt účinnosti v roce 2014. Tento zákon obsahuje podrobnou úpravu zvláštních řízení soudních, a to jak sporných, tak nesporných. Řízení ve věcech rodinněprávních, do kterých spadá i rozvodové řízení, jsou upravena v části druhé, hlavě páté ZŘS. Na zařazení rozvodového řízení do ZŘS někteří odborníci nicméně reagovali negativně s argumentem, že rozvod manželství je a vždy byl jen sporným řízením, a právě proto neexistuje důvod, proč ho radit mezi zvláštní řízení soudní. Naproti tomu ale někteří doplňují, že z názvu zákona nevyplývá, že upravuje jen řízení nesporná.⁴⁸

Řízení o rozvod manželství je zvláštním řízením soudním, které spojuje prvky sporného a nesporného řízení, má výrazné procesní rozdíly oproti čistě sporným řízením, pro které se použije zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád („OSŘ“). OSŘ se ve vztahu k ZŘS použije subsidiárně. Pravomoc soudu rozhodovat v řízení o rozvod manželství je stanovena v § 1 odst. 1 ZŘS ve spojení s § 2 písm. p) ZŘS. Rozvodové řízení je specifickým typem řízení, neboť

---

⁴⁷ MORAVCOVÁ, Dominika. Určovanie rozhodného práva pre rozvod a rozluku podľa nariadenia Rím III. Online. Súkromné právo. 2023, roč. IX, č. 6. Dostupné z: <https://www.legalis.sk/sk/casopis/sukromne-pravo/urcovanie-rozhodneho-prava-pre-rozvod-a-rozluhu-podla-nariadenia-rim-iii.m-3897.html>. [cit. 2024-06-13].

⁴⁸ WIPPLINGEROVÁ, Miloslava; ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a SPURNÁ, Kristýna. Zvláštní řízení soudní. 2., opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015., str. 131.

v něm oba účastníci řízení mají postavení žalobce i žalovaného zároveň, přičemž účastníky řízení jsou podle ustanovení § 385 ZŘS manželé, nicméně v praxi se ustálilo oslovení „navrhovatel“ a „navrhovatelka“. Aktivně legitimováni k podání návrhu na rozvod manželství jsou právě oba manželé. Věcně příslušný pro konání řízení je okresní soud podle § 3 odst. 1 ZŘS, místní příslušnost se určuje podle § 383 ZŘS. Místně příslušným soudem je buď (i) soud, v jehož obvodu mají nebo měli manželé poslední společné bydliště v České republice, bydlí-li v obvodu tohoto soudu alespoň jeden z manželů, nebo (ii) obecný soud manžela, který nepodal návrh na zahájení řízení, nebo (iii) obecný soud manžela, který podal návrh na zahájení řízení.⁴⁹

Řízení je možné zahájit výlučně na návrh jednoho z manželů nebo společným návrhem obou manželů. Společný návrh lze podat za předpokladu, že jsou manželé na rozvodu dohodnutí a návrh podepsali oba manželé společně, jeho důsledkem je zabránění kontradiktorního postavení, přičemž stejný postup se uplatní i v případě, že návrh podá jen jeden z manželů a druhý se k návrhu připojí. Návrh na zahájení řízení je možné vzít zpět. Soud rozhoduje o rozvodu manželství ve formě rozsudku podle § 372 ZŘS, jehož výrok je závazný erga omnes.⁵⁰

Z hmotněprávní úpravy rozvodu manželství, konkrétně z § 755 odst. 3 OZ vyplývá, že pokud mají manželé nezletilé dítě nebo více nezletilých dětí, soud manželství nerozvede, dokud nerozhodne o poměrech dítěte v době po rozvodu manželství. Po rozhodnutí o statusové otázce zániku manželství může bývalý manžel, pokud neexistuje dohoda manželů, podat návrh na vypořádání majetkových povinností a práv rozvedených manželů rozhodnutím soudu podle úpravy v § 765 odst. 2 OZ. Rozvod manželství podle OZ se dle těchto ustanovení skládá z řízení o úpravě poměrů nezletilých dětí po rozvodu manželství, dále z řízení o statusové otázce rozvodu manželství, a nakonec z řízení o vypořádání majetkových povinností a práv.

Česká právní úprava navíc zná i nesporný rozvod manželství bez zjišťování příčin rozvratu manželství, který je upraven v § 757 OZ. Podmínkou je připojení druhého manžela k návrhu na rozvod manželství a dále je nutné, aby manželství trvalo déle než rok, přičemž manželé spolu po dobu delší než šest měsíců nežijí. Poté je nutné, aby se manželé dohodli na úpravě poměrů svých nezletilých dětí pro dobu po rozvodu a aby se dohodli na úpravě svých majetkových poměrů, svého bydlení, případně i na výživném pro dobu po tomto rozvodu. K platnosti těchto dohod je soud musí schválit. Podle důvodové zprávy k ZŘS je právní úprava napsána tak, aby umožňovala

---

⁴⁹WIPPLINGEROVÁ, Miloslava; ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a SPURNÁ, Kristýna. Zvláštní řízení soudní. 2., opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015., str. 132.

⁵⁰WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. Civilní právo procesní. Díl první, Řízení nalézací: soudy, notářství, advokacie, exekutorské úřady, sporné řízení soudní, nesporná (zvláštní) řízení, rozhodčí řízení, mediace. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018., str. 442-444.

překlápění řízení o rozvod manželství z režimu sporného rozvodu právě do režimu nesporného rozvodu manželství a naopak.⁵¹

4.2 Civilný mimosporový poriadok

Řízení o rozvod manželství před soudem upravuje na Slovensku zákon č. 161/2015 Z. z., civilný mimosporový poriadok („CMP“), který nabył účinnosti v roce 2016. Nahradil do té doby účinný OSŘ, který byl dle důvodové zprávy k CMP více než osmdesátkrát novelizován, což narušovalo jak obsahovou, tak logickou návaznost jednotlivých částí.⁵² K tomuto si dovolím připojit vlastní subjektivní názor, protože se s tímto zhodnocením stávající úpravy zcela ztotožňuji. Ačkoliv Česká republika rekonfigurovala občanské právo hmotné, zůstává občanské právo procesní nedotčené a řídí se původní úpravou v OSŘ z roku 1963. Novelizacemi tohoto předpisu se jeho obsah stává poměrně nepřehledným a souhlasím s tím, že není příliš praktické vkládat další ustanovení za již existující a tím je „lámat“ (např. § 250a – § 250l nebo § 338ma – § 338mb).

Podle § 1 CMP jsou k projednávání a rozhodování v řízeních uvedených v tomto zákoně příslušné civilní soudy. Subsidiárně se použijí podle § 2 CMP ustanovení zákona č. 160/2015 Z. z., civilný sporový poriadok. Samotné řízení o rozvod manželství je upraveno v ustanoveních § 92 – § 100 CMP.

Podle § 92 CMP je místně příslušný k řízení o rozvod manželství soud, v jehož obvodě měli manželé poslední společné bydliště, pokud má alespoň jeden z nich bydliště v obvodu tohoto soudu, jinak je místně příslušný obecný soud manžela, který návrh nepodal. Nelze-li takto určit příslušnost soudu, je příslušným soudem obecný soud navrhovatele. Zahájit řízení lze pouze na návrh jednoho z manželů podle § 93, přičemž účastníky rozvodového řízení jsou oba manželé ve smyslu § 94 CMP. Návrh na zahájení řízení je možné vzít zpět se souhlasem druhého z manželů.

CMP navíc zahrnuje ustanovení obsahující povinnost soudu usilovat o smíření manželů a vést je k odstranění příčin rozvratu manželství. Zároveň pokud to soud uzná za vhodné a účelné a umožňují to další okolnosti případu, může soud vyzvat účastníky, aby spor vyřešili smírnou cestou a uložit jim mediační řízení vedené mediátorem. Smírcí řízení tedy není povinné, nicméně zůstává zachovaná povinnost soudu usilovat o zachování manželství. Tato povinnost vyplývá také z ústavního zakotvení manželství, které je dle slovenské Ústavy *pod ochranou zákona*.

---

⁵¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. Dostupné zde: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgezv6mrzgjpw6q&rowIndex=0>.

⁵² Důvodová zpráva k zákonu č. 161/2015 Z. z., civilný mimosporový poriadok. Dostupné zde: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=408704>.

Řízení o rozvod manželství je dle slovenské úpravy v CMP obligatorně spojené s řízením o úpravu poměrů manželů k jejím nezletilým dětem na čas po rozvodu. Řízení o úpravu majetkových poměrů slovenský CMP upravuje v ustanovení § 195; tzv. *bezpodielové spoluvlastníctvo manželov*⁵³ se vypořádává buď na základě dohody manželů, nebo rozhodnutím soudu.

5. Mezinárodní příslušnost soudů

5.1 Brusel II ter

Dne 1. srpna 2022 nabylo účinnosti Nařízení Rady (ES) č. 1111/2019 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti. Nařízení Brusel II ter nahradilo původní nařízení Brusel II bis. Účelem přijetí nové právní úpravy je zohlednění judikatury SDEU a různých problémů v aplikační praxi a dále vytvořit účinnější způsob řešení sporů v této oblasti.

Nařízení Brusel II ter je primárním procesním právním předpisem evropského mezinárodního práva soukromého v oblasti rodinného práva. Stanovuje pravidla pro určení příslušnosti soudů členských států v řízení o zániku manželství rozvodem, rozlukou nebo prohlášení manželství za neplatné, uznání a výkon rozhodnutí ve věcech manželských a rodičovské zodpovědnosti a také spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti mezi orgány členských států EU.⁵⁴

Mezinárodní příslušnost pro řízení o rozvod manželství je upravena v článku 3 odst. 1 nařízení Brusel II ter. Je vymezena tak, že k řízení je příslušný soud, na jehož území (i) mají manželé obvyklý pobyt, nebo (ii) měli manželé poslední obvyklý pobyt, pokud zde jeden z nich ještě bydlí, nebo (iii) má odpůrce obvyklý pobyt, nebo (iv) v případě společného návrhu na zahájení řízení má alespoň jeden z manželů obvyklý pobyt, nebo (v) má navrhovatel obvyklý pobyt, pokud zde pobýval nejméně jeden rok bezprostředně před podáním návrhu, nebo má navrhovatel obvyklý pobyt, pokud zde pobýval nejméně šest měsíců bezprostředně před podáním návrhu, a zároveň je státním příslušníkem tohoto členského státu; nebo je místně příslušný soud, jehož jsou oba manželé státními příslušníky.

Podobně jako u nařízení Řím III, i tady můžeme pozorovat rozdíl oproti české a slovenské právní úpravě mezinárodní příslušnosti. Zatímco ZMPS a ZMPSP vychází z kritéria státní

---

⁵³ Jde o obdobu našeho společného jmění manželů upraveného v § 708 OZ.

⁵⁴ PAUKNEROVÁ, Monika. Evropské mezinárodní právo soukromé. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013., str. 129-130.

příslušnosti, která je uvedena jako základní hraniční určovatel, nařízení Brusel II ter používá jako základní hraniční určovatel kritérium obvyklého pobytu, které je považováno za modernější.⁵⁵ Obvyklý pobyt totiž oproti státní příslušnosti mnohem více odráží realitu a skutečné těžiště života manželů. Vzhledem k migraci obyvatel je praktičtější rozvádět manželství podle právního řádu členského státu, ve kterém mají manželé obvyklé bydliště, a tedy k jehož soudům budou nejspíše podávat i návrh na rozvod manželství. Určování rozhodného práva podle státního občanství ve spoustě případů vede soudy jednoho členského státu k aplikaci právních předpisů jiného členského státu, které mu nemusí být vlastní. Zároveň může manžel být státním příslušníkem více států anebo může být bez státní příslušnosti.

Co se týká prorogace v oblasti osobních práv manželů, tak ta není v nařízení Brusel II ter upravena. Prorogací rozumíme dohodu manželů o tom, že rozvod manželství bude projednávat jiný soud, než který by jinak byl podle nařízení Brusel II ter příslušný. Absence této úpravy znamená, že prorogace není přípustná a soud by k takovému ujednání manželů nepřihlédl.

Zbytková příslušnost je upravena v článku 6 odst. 1 nařízení Brusel II ter. Přichází na řadu v případě, kdy není možné určit, který soud je příslušný k řízení na základě článku 3, 4 a 5, poté se určí příslušnost v každém členském státě v souladu s právem tohoto státu. Odstavec 3 tohoto článku navíc stanovuje příslušnost soudu v případě, kdy druhý z manželů není státním příslušníkem žádného členského státu EU. V této situaci může manžel, který je státním příslušníkem jakéhokoliv členského státu nebo má na jeho území obvyklé bydliště podat návrh na rozvod manželství k tomu soudu, který je příslušný podle vnitrostátního práva tohoto členského státu.

5.1.1 Rozsudek Soudního dvora EU č. C-68/07 ve věci Lopez v. Lizaz – zbytková příslušnost

Zbytkové příslušnosti v článku 7 nařízení Brusel II bis se věnuje SDEU ve svém rozhodnutí č. C-68/07⁵⁶ ve věci Kerstin Sundelind Lopez a Lopeze Lizaze ze dne 29. listopadu 2007. Účastníky řízení byli manželé, paní Lopez, švédská státní příslušnice a pan Lizaz, kubánský státní příslušník, kteří měli společné obvyklé bydliště ve Francii. V době rozhodování měl ale pan Lizaz obvyklé bydliště již na Kubě. Paní Lopez podala u švédského soudu návrh na rozvod manželství, nicméně její návrh byl soudem zamítnut, a to z důvodů tvrzené příslušnosti francouzských soudů.

---

⁵⁵ ZAVADILOVÁ, Marta, TUROŇOVÁ, Jana. Pravidla určování mezinárodní soudní příslušnosti dle nařízení Brusel II bis ve světle nejnovější judikatury Evropského soudního dvora. Online. Právní rozhledy. 2010, roč. 2010, č. 7. ISSN 1210-6410.

⁵⁶ Rozsudek SDEU ze dne 29. listopadu 2007 ve věci C-68/07 – Lopez v. Lizaz. Dostupný zde: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=70753&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=3783475>.

Paní Lopez proti tomuto rozhodnutí podala odvolání, ve kterém argumentovala tím, že článek 6 nařízení Brusel II bis stanovuje výlučnou povahu příslušnosti soudů členských států podle článků 3 až 5 tohoto nařízení, pokud ale odpůrce není státním příslušníkem nebo nemá bydliště v některém z členských států, tato výlučná příslušnost soudů se nepoužije, a může tedy příslušnost švédských soudů založit vnitrostátní právo. Soud se rozhodl předložit věc SDEU s předběžnou otázkou, zda může švédský soud založit svou příslušnost k projednání návrhu na rozvod manželství na svém vnitrostátním právu, ačkoli podle článku 3 odst. 1 písm. a) nařízení Brusel II bis jsou příslušné soudy jiného členského státu (tady francouzské soudy).

SDEU v tomto rozsudku uvádí, že podle znění článku 7 odst. 1 nařízení Brusel II bis se příslušnost v každém členském státě určí v souladu s právem tohoto státu pouze tehdy, pokud není příslušný žádný soud některého z členských států na základě článků 3 až 5 uvedeného nařízení. K použití zbytkové příslušnosti podle článku 7 musí být splněn předpoklad nepřislušnosti kteréhokoli soudu členského státu EU a až poté lze určit příslušnost soudu podle vnitrostátního práva.

V projednávané věci sice pan Lizaz není státním příslušníkem ani nemá obvyklé bydliště na území členského státu EU, nicméně existuje pouto obou manželů s Francií, na jejímž území měli manželé poslední společné obvyklé bydliště. Paní Lopez v tomto členském státě stále bydlí, tudíž je z těchto důvodů k řízení o návrhu na rozvod manželství splněna příslušnost francouzských soudů podle článku 3 nařízení Brusel II bis, nikoliv švédských soudů podle článku 7 stejného nařízení.

Pro úplnost uvádím, že ačkoliv se tento rozsudek týká nařízení Brusel II bis, je úprava v nařízení Brusel II ter v těchto člancích podobná, a lze ho tedy použít i pro výklad článku 3 a článku 6 nařízení Brusel II ter.

5.2 Kritérium obvyklého pobytu

Tato i předchozí kapitola a právní předpisy v ní obsažené poměrně často používají pojem „obvyklý pobyt“ či „obvyklé bydliště“. Při zpracování a vyhledávání významu tohoto hraničního určovatele jsem narazila na problematiku jeho výkladu, a ačkoliv to není hlavním tématem této diplomové práce, považuji za důležité tento problém stručně uvést vzhledem k tomu, že s těmito pojmy pracuje česká, slovenská i evropská právní úprava.

V rámci české právní úpravy se používá termín obvyklý pobyt i obvyklé bydliště. Napříč právními předpisy i odbornou literaturou se tyto termíny nepoužívají jednotně, jsou totiž obsahově

totožné a zcela zaměnitelné. Podle názoru Magdaleny Pfeiffer je ale *jejich souběžná aplikace nešťastná, nevhodná a zavádějící*.⁵⁷

Pojmy obvyklý pobyt a obvyklé bydliště se do české právní terminologie zařadily v důsledku nejednotného překladu anglického výrazu *habitual residence*. Obvyklé bydliště je používáno ve starších předpisech Evropské unie, nicméně se postupně prosazuje správnější překlad obvyklý pobyt. Ve slovenštině je možné rovněž pozorovat rozdíly v terminologii. Slovenština používá pojmy „obvyklý pobyt“ a v některých případech i „obvyklé bydliště“.⁵⁸

K této problematice se vyjádřil i Nejvyšší soud ve svém usnesení, ve kterém říká, že pro účely překladu pojmu *habitual residence* je výstižnější termín obvyklý pobyt než termín obvyklé bydliště. Obvyklé bydliště totiž lze chápat spíše jako úmysl se na určitém místě zdržet, naopak obvyklým pobytem rozumíme místo, ve kterém má osoba těžiště svého života.⁵⁹

V nařízení Řím III je obvyklý pobyt základním hraničním určovatelem. Obvyklý pobyt byl takto zvolen především proto, že se ve většině případů použije právní řád toho státu, jehož soud řízení koná, v důsledku čehož se téměř eliminují problémy spojené s aplikací cizího právního řádu. V české jazykové verzi se ale pojem *habitual residence* často překládá jako méně přesný termín obvyklé bydliště.⁶⁰

5.2.1 Rozsudek Soudního dvora EU č. C-289/20 ve věci IB v. FA – obvyklé bydliště

Smysl a rozsah pojmu „obvyklé bydliště“ upřesnil Soudní dvůr EU („SDEU“) v rozsudku ze dne 25. listopadu 2021 ve věci C-289/20.⁶¹ Účastníky řízení byl francouzský státní příslušník IB a jeho manželka FA s irskou státní příslušností. Manželství uzavřeli v roce 1994 v Irsku a během trvání manželství se jim narodily tři děti, které již dosáhly zletilosti. V roce 2018 podal IB návrh na rozvod manželství u soudu ve Francii, který ale prohlásil, že není místně příslušný k rozhodování o rozvodu manželů a odůvodnil to tím, že *pouhé stanovení místa výkonu práce IB ve Francii nemůže stačit k tomu, aby byla charakterizována jeho vůle stanovit ve Francii obvyklé bydliště, bez ohledu na daňové a administrativní důsledky, jakož i z toho vyplývající životní zvyklosti*. IB proti tomuto usnesení podal odvolání. Jeho manželka nicméně uvedla, že obvyklé

⁵⁷ PFEIFFER, Magdalena. *Kritérium obvyklého pobytu v mezinárodním právu soukromém*. Praha: Leges, 2013., str. 56-58.

⁵⁸ Tamtéž., str. 58-59.

⁵⁹ Tamtéž., str. 58-59.

⁶⁰ Tamtéž., str. 87-89.

⁶¹ Rozsudek SDEU ze dne 25. listopadu 2021 ve věci C-289/20 - IB v. FA. Dostupný zde: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=D1CC2BA0BB33DDD30F7184AD94F6C319?text=&docid=250046&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2965143>.

bydliště rodiny se nachází v Irsku, navíc si IB nezměnil své bydliště, ale jen adresu místa výkonu své práce, což podle ní nestačí k tomu, aby tím bylo určeno obvyklé bydliště. Předkládající soud považuje za nesporné, že se rodinné bydliště dotyčných manželů nacházelo v Irsku, kde se rodina usadila v roce 1999 a kde koupila nemovitost představující společnou domácnost. Tento soud má však za to, že vazba IB k Irsku nevylučuje vazbu k Francii, kam od roku 2017 každý týden odjížděl za účelem práce, přičemž podobně jako soud prvního stupně konstatoval, že IB měl ve skutečnosti dvě bydliště, jedno rodinné v Irsku a druhé profesní ve Francii již celou řadu let, takže hraniční určovatele, jimiž je IB vázán k Francii, nejsou podle názoru předkládajícího soudu příležitostné ani dočasné a IB si ve Francii zřídil centrum svých profesních zájmů. Předkládající soud se z tohoto důvodu rozhodl přerušit řízení a položit předběžnou otázku: „Pokud vyplývá ze skutkových okolností, že jeden z manželů žije střídavě ve dvou členských státech, lze mít za to, že má obvyklé bydliště ve dvou členských státech, takže pokud jsou podmínky splněny v obou těchto členských státech, jsou soudy obou těchto států stejnou měrou příslušné k tomu, aby rozhodly ve věci rozvodu?“

Soudní dvůr EU v tomto rozhodnutí konstatuje, že manžel může mít v daném okamžiku pouze jediné obvyklé bydliště, přičemž definice obvyklého bydliště není v nařízení Brusel II ter uvedena a je nutné poskytnout jednotný výklad. Věnuje se i výkladu přívlastku „obvyklý“, přičemž uvádí, že *pobyt musí vykazovat určitou trvalost či pravidelnost, a jednak skutečnost, že určitá osoba přesune své obvyklé bydliště do členského státu, odráží vůli této osoby zřídit si zde trvalé nebo obvyklé centrum svých zájmů s úmyslem přiznat tomuto místu stálou povahu.* Pokud by se totiž připustilo, že manžel může mít více obvyklých bydlišť ve více členských státech, mohlo by to ve svém důsledku narušit právní jistotu, protože by bylo komplikované předem určit soud, který je příslušný k rozhodování ve věci rozvodu manželství. Není tedy vyloučeno, že manžel může mít několik bydlišť, ale „obvyklé bydliště“ může mít právě jedno. Podle SDEU je nezbytné, aby manžel, který uplatňuje důvod pro určení příslušnosti podle obvyklého bydliště, přemístil své obvyklé bydliště na území jiného členského státu, než je členský stát bývalého společného obvyklého bydliště, a tedy jednak projevil vůli zřídit obvyklé centrum svých zájmů v tomto jiném členském státě a jednak prokázal, že jeho přítomnost na území tohoto členského státu vykazuje dostatečný stupeň stability. SDEU nakonec konstatuje, že IB splňoval podmínku bydliště na území Francie nejméně šest měsíců bezprostředně před podáním návrhu na rozvod manželství. Dále považuje za prokázané, že IB vykonával stabilně a trvale profesní činnost na dobu neurčitou ve Francii, na jejímž území pobýval byt za účelem výkonu této činnosti. Na základě výše uvedených skutečností SDEU došel k závěru, že pobyt IB ve Francii má stabilní povahu a že je začleněn do

společnosti v tomto státě, tudíž ho lze považovat za „obvyklé bydliště“ a místní příslušnost francouzských soudů je proto splněna. Na předběžnou otázku SDEU odpověděl tak, že *manžel, který žije střídavě ve dvou členských státech, může mít obvyklé bydliště pouze v jediném z těchto členských států, takže k rozhodování o návrhu na zrušení manželského svazku jsou příslušné pouze soudy členského státu, na jehož území se nachází toto obvyklé bydliště.*

5.2.2 Rozsudek Soudního dvora EU č. C-168/08 ve věci Hadadi – státní příslušnost

Vedle obvyklého pobytu je hraničním určovatelem, jak vyplývá z výše uvedeného, i státní příslušnost jako doplňkové kritérium. Té se SDEU věnuje v rozsudku č. C-168/08 ze dne 16. července 2009 ve věci Laszlo Hadadi (LH) proti Csilla Marta Hadadi (CMH).⁶² Účastníky v tomto řízení byli LH a CMH, státní příslušníci Maďarska, kteří uzavřeli manželství v roce 1979 v Maďarsku, následně emigrovali do Francie, kde pobývali i v době rozhodování a oba získali v roce 1985 francouzské státní občanství. V roce 2002 podal LH v Maďarsku návrh na rozvod manželství, které bylo pravomocně rozvedeno. Paralelně bylo v roce 2003 zahájeno řízení i ve Francii na základě návrhu manželky, která o původním řízení v Maďarsku nevěděla. Francouzský soud v roce 2005 prohlásil návrh na rozvod manželství za nepřipustný, protože maďarský rozsudek o rozvodu nemůže být ve Francii uznán. Proti tomuto podal LH dovolání, ve kterém soudu vytýkal, že *vyloučil příslušnost maďarského soudu pouze na základě čl. 3 odst. 1 písm. a) Brusel II bis, týkajícího se obvyklého bydliště manželů, aniž by zjišťoval, zda tato příslušnost mohla vyplývat z maďarské státní příslušnosti obou manželů, jak je stanoveno v témže odst. 1 písm. b).* Předkládající soud se rozhodl přerušit řízení a obrátil se na SDEU s otázkou, *zda se má čl. 3 odst. 1 písm. b) nařízení Brusel II bis vykládat v případě dvojí státní příslušnosti manželů tak, že je třeba dát přednost příslušnosti státu fóra, případně zda je třeba zkoumat, která ze státních příslušností lépe odpovídá skutečnosti anebo zda je na volbě manželů, ve kterém ze svých domovských států podají návrh na rozvod manželství.*

Soudní dvůr EU v tomto rozhodnutí nejdříve vymezuje časovou působnost původního nařízení Brusel II bis⁶³, které vstoupilo v platnost dnem 1. srpna 2004 a použije se ode dne 1. března 2005. Rozsudek o rozvodu manželství byl maďarským soudem vydán 4. května 2004, tedy až po datu, kdy vstoupilo v Maďarsku v platnost nařízení Brusel II, a to v řízení zahájeném před uvedeným datem. Tento rozsudek byl vydán ještě před 1. březnem 2005, dnem, kdy se stalo

---

⁶² Rozsudek SDEU ze dne 16. července 2009 ve věci C-168/08 - Hadadi. Dostupný zde: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=72471&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=3680335>.

⁶³ Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení.

použitelným nařízením Brusel II bis. Předběžná otázka musí být v tomto případě posuzována podle čl. 64 odst. 4 nařízení Brusel II bis. Vzhledem k tomu, že rozhodnutí o rozvodu manželství bylo v Maďarsku vydáno krátce po datu účinnosti staršího nařízení Brusel II⁶⁴, může být ve Francii uznáno podle nového nařízení Brusel II bis, pokud splní podmínky stanovené jak v jeho kapitole III, tak i v čl. 64 odst. 4. Právě dodatečná podmínka pro uznání ve smyslu čl. 64 odst. 4 ukládá francouzským soudům zkoumat, zda maďarský soud původu určil svou příslušnost k rozvodu manželství podle pravidla, které je v souladu s pravidly nařízení Brusel II bis nebo Brusel II.⁶⁵

Nařízením Brusel II bis (a ani nařízením Brusel II ter) neupravuje zvláštní pravidlo pro případ dvojí státní příslušnosti manželů. SDEU v tomto kontextu sděluje, že *v případech dvojí společné státní příslušnosti nemůže tedy soud, u kterého byl podán návrh na zahájení řízení, pominout skutečnost, že dotčené osoby jsou státními příslušníky jiného členského státu, jinak by totiž s osobami, které mají stejnou dvojí státní příslušnost, bylo zacházeno, jako kdyby měly pouze státní příslušnost členského státu, ve kterém se nachází soud, u kterého byl podán návrh na zahájení řízení. To by pak znamenalo, že je těmto osobám zakázáno dovolávat se na základě přechodného ustanovení o uznávání uvedeného v čl. 64 odst. 4 nařízení Brusel II bis před soudem dožádaného členského státu ustanovení čl. 3 odst. 1 písm. b) tohoto nařízení za účelem založení příslušnosti soudů jiného členského státu, byť jsou jeho státními příslušníky.*

SDEU rozhodl tak, že francouzský soud měl povinnost zkoumat, zda byly maďarské soudy příslušné k vydání rozhodnutí o rozvodu manželství, přičemž nelze, aby považoval manžele, kteří jsou oba státními příslušníky těchto členských států, výlučně za státní příslušníky pouze Francie. Naopak musí přihlídnout k tomu, že manželé jsou státními příslušníky Maďarska, a že tamní soudy proto mohou být příslušné k projednání věci. Jinými slovy jsou soudy členských států, se kterými pojí manželé státní příslušnost, příslušné k projednání věci, manželé si tak mohou vybrat soud členského státu, kterému bude návrh na rozvod manželství předložen.⁶⁶

Z výše uvedeného vyplývá, že obvyklý pobyt může mít manžel pouze jeden, bez ohledu na to, zda má bydliště na území více členských států, protože stabilnější a pevnější vztah ho váže pouze k jednomu místu, logicky není možné stabilně žít na více místech najednou. Oproti tomu, pokud mají manželé více státních příslušností, není podstatné určovat tu, která „*přesněji odpovídá*

---

⁶⁴ Nařízení Rady (ES) č. 1347/2000 ze dne 29. května 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti obou manželů k dětem.

⁶⁵ ZAVADILOVÁ, Marta, TUROŇOVÁ, Jana. Pravidla určování mezinárodní soudní příslušnosti dle nařízení Brusel II bis ve světle nejnovější judikatury Evropského soudního dvora. Online. Právní rozhledy. 2010, roč. 2010, č. 7.

⁶⁶ PAUKNEROVÁ, Monika. Evropské mezinárodní právo soukromé. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013., str. 135.

skutečnosti“, neboť státní příslušnost má trvalý charakter v obou případech, což ve svém důsledku dává manželům prostor pro zvolení soudu, ke kterému podají návrh na rozvod manželství.⁶⁷

6. Porovnání české a slovenské právní úpravy rozvodu manželství

Právní úpravu rozvodu manželství jak ve smyslu hmotněprávním, tak procesněprávním na území České a Slovenské republiky jsem představila v přechozích kapitolách, a to včetně evropských právních předpisů a jejich výkladu poskytovaném Soudním dvorem EU. Z těchto poznatků budu vycházet v této kapitole.

6.1 Rozdíly v ústavním zakotvení institutu manželství

Hlavním a zásadním rozdílem je pojetí manželství v ústavách těchto dvou států. Slovensko má manželství a jeho definici zakotvenu na ústavní úrovni, je chráněno přímo státem, které má zároveň *napomáhat jeho dobru*.⁶⁸ Toto zakotvení bylo přijato v novele z roku 2014, kterou prosadila slovenská politická strana SMER s opozičním Křesťanskodemokratickým hnutím. Oproti tomu Česká republika má definici manželství upravenou v OZ, který je běžným zákonem, přičemž na ústavní úrovni se vyskytuje pouze ochrana rodičovství a rodiny jako jedno ze základních práv.⁶⁹ Rozhodujícím faktorem, proč je tato úprava rozdílná, je s největší pravděpodobností procento obyvatel s náboženským vyznáním a s tím související pojetí manželství jakožto právního institutu. Na území Slovenska podle údajů ze sčítání obyvatel z roku 2021 žije 23,79 % lidí bez náboženského vyznání, necelých 6,5 % obyvatel své náboženské vyznání nevedlo. Z těchto údajů vyplývá, že jakékoliv náboženství vyznává téměř 70 % obyvatel Slovenska.⁷⁰ V České republice je tato situace přesně opačná, zde ze sčítání obyvatel v témže roce vyplynulo, že náboženské vyznání deklarovalo pouhých 18,7 % obyvatel, přičemž 30,1 % osob tuto otázku nevyplnilo. Bez náboženského vyznání žije na území České republiky 68,3 % osob.⁷¹ Zatímco Česká republika je zemí téměř ateistickou, na Slovensku je náboženství velice rozšířené, s tím se pojí i vnímání a pohled na manželství, potažmo i na registrované partnerství a uznání

⁶⁷ Evropská komise, Generální ředitelství pro spravedlnost a spotřebitele, Musseva, B., Praktický průvodce pro uplatňování nařízení Brusel IIb, Úřad pro publikace Evropské unie, 2023. Dostupné zde: <https://data.europa.eu/doi/10.2838/885170>.

⁶⁸ Čl. 41 odst. 1 zákona č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky: „*Manželstvo je jedinečný zväzok medzi mužom a ženou. Slovenská republika manželstvo všestranne chráni a napomáha jeho dobru. Manželstvo, rodičovstvo a rodina sú pod ochranou zákona. Zaručuje sa osobitná ochrana detí a mladistvých.*“

⁶⁹ Čl. 32 odst. 1 zákona č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod: „*Rodičovství a rodina jsou pod ochranou zákona. Zvláštní ochrana dětí a mladistvých je zaručena.*“

⁷⁰ Počet obyvatel'ov podľa náboženského vyznania v SR k 1. 1. 2021. Dostupné zde: <https://www.scitanie.sk/obyvatelia/zakladne-vysledky/struktura-obyvatelstva-podla-nabozenskeho-vyznania/SR/SK0/SR>.

⁷¹ Obyvatelstvo podle náboženské víry - 2021. Dostupné zde: <https://scitani.gov.cz/nabozenska-vira#skupina-54324>.

manželství pro všechny. Na Slovensku by v případě přijetí manželství pro všechny musela být měněna ústava, vzhledem k ústavní definici manželství *jako jedinečného svazku medzi mužom a ženou*, a to ústavní většinou. V Česku k tomuto stačí běžná většina, která by vedla ke změně pouze v OZ a navazujících předpisech. V letošním roce byla přijata novela OZ, která původně obsahovala změnu definice manželství na „trvalý svazek dvou lidí“, nicméně v tomto znění Parlamentem ČR neprošla, i přesto ale více přiblížila práva registrovaných partnerů k právům manželů.⁷²

Jako zajímavost uvádím, že slovenský právní řád nezná institut registrovaného partnerství. Ačkoliv Národní rada hlasovala o několika návrzích zákona o registrovaném partnerství (například v roce 2012⁷³), ani jeden nebyl přijat. Slovensko se tak v rámci Evropské unie řadí mezi státy jako je Polsko, Bulharsko, Litva nebo Lotyšsko, které neuznávají ani tento minimální standard vedle států, které uznávají alespoň registrovaná partnerství nebo umožňují uzavřít manželství i stejnopohlavním párům bez rozdílu. Parlament České republiky přijal zákon o registrovaném partnerství v roce 2006.

6.2 Rozdíly v hmotněprávní úpravě rozvodu manželství

Na první pohled zřejmým rozdílem mezi hmotněprávní úpravou v České republice a Slovenskem je to, ve kterých zákonech je rozvod manželství jako takový upraven. Zatímco Česko v rámci rekodifikace soukromého práva začlenila celé své rodinné právo do OZ a původní zákon o rodině z roku 1963 zrušila, Slovensko žádnou soukromoprávní rekodifikaci v této oblasti nepřijalo. Řídí se tedy do dnešního dne původním občanským zákoníkem z roku 1964 a rozvod manželství, včetně celého práva rodinného, je upraven v Zákoně o rodině z roku 2005.

Do hmotněprávní úpravy se promítá výše popsané náboženské založení slovenské společnosti, včetně následného zakotvení manželství v ústavě Slovenska z roku 2014, což zakládá rozdíly mezi právními pravidly rozvodu manželství v obou zemích. Zákon o rodině ve svém § 22 stanovuje, že k rozvodu manželství lze přistoupit jen v „*odůvodněných případech*“. Komentář se v souvislosti s tímto ustanovením věnuje otázce, zda jde o samostatný důvod pro zamítnutí návrhu na rozvod manželství nebo zda soud musí i tak zkoumat kvalifikovaný rozvrat manželství a jeho příčiny podle § 23 odst. 1. Autor tohoto komentáře má za to, že § 22 vyjadřuje zásadu, podle které je k rozvodu manželství možné přistoupit až jako k prostředku *ultima ratio* v případě, že neexistuje

⁷² Sněmovní tisk 241/0. Novela z. - občanský zákoník. Dostupné zde: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=9&CT=241&CT1=0>.

⁷³ Parlamentná tlač 208. Dostupné zde: <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/cpt&ZakZborID=13&CisObdobia=6&ID=208>.

jiné řešení rozvratu vztahů mezi manželi, přičemž ale musí být splněny podmínky v § 23 Zákona o rodině. Ustanovení § 22 tudíž není a ani nemůže být samo o sobě důvodem pro zamítnutí návrhu na rozvod manželství.⁷⁴ Česká právní úprava obdobné ustanovení nebo zásadu vůbec neobsahuje. Myslím si, že tento rozdíl vyplývá právě ze způsobu, jakým slovenská společnost vnímá manželství; to se promítá i do úpravy v běžných zákonech, vzhledem k tomu, že si tato společnost volí své zástupce, kteří následně legislativu přijímají.

Rozdíl můžeme najít i v úpravě kvalifikovaného rozvratu manželství. V § 23 odst. 1 Zákona o rodině je formulace „*ak sú vzťahy medzi manželmi tak vážne narušené a trvalo rozvrátené, že manželstvo nemôže plniť svoj účel a od manželov nemožno očakávať obnovenie manželského spolužitia*“. Oproti české právní úpravě v § 755 odst. 1 OZ je tam navíc formulace týkající se plnění účelu manželství. Slovenská právní úprava tedy spojuje vážný a trvalý rozvrat manželství s nemožností naplňovat účel manželství, kterým je založení rodiny a řádná výchova dětí. Slováci účelem manželství rozumí vytváření vyrovnaného a trvalého prostředí, které je schopno zabezpečit právě řádnou výchovu dětí. Ačkoliv česká právní úprava tyto dvě podmínky pro rozvod manželství obecně nespojuje, obsahuje tzv. tvrdostní klauzuli v § 755 odst. 2 OZ, podle které nelze manželství rozvést, pokud by to bylo v rozporu se zájmem nezletilého dítěte manželů, a to i přesto, že je manželství rozvráceno. Slovenská právní úprava podobné ustanovení nezná. Oba státy nicméně mají úpravu, která respektuje nejlepší zájem nezletilých dětí týkající se jejich vývoje, výchovy a rozvoje osobnosti, který staví nad zájem jejich rodičů na rozvodu manželství. Tvrdostní klauzuli přesto vnímám jako poměrně nešťastné řešení, které mě překvapilo již při studiu občanského práva. Takto formulovaný zákaz dle mého může vést k nucenému setrvání v manželství s člověkem, se kterým nefunguje ani základní komunikace, harmonické a stabilní prostředí rozhodně nemusí být zaručeno, což dle mého názoru nezletilé děti ovlivňuje více než rozvod jeho rodičů. Kladu si otázku, zda tato úprava poté dosahuje zamýšleného efektu, nebo zda to vede ke stejným materiálním důsledkům jako rozvod manželství, jen bez právního podkladu.

Dalším důležitým rozdílem je existence institutu nesporného rozvodu v § 757 OZ. Česká právní úprava rozvodu manželství v OZ umožňuje rozvod manželství na podkladě dohody manželů. Manželé mohou buď podat přímo společný návrh na rozvod manželství, nebo se k návrhu jednoho z manželů může později přidat i druhý z manželů, pokud s návrhem souhlasí. V obou těchto případech soud není povinen zjišťovat příčiny rozvratu manželství za předpokladu, že jsou splněny všechny zákonem stanovené podmínky. Mezi tyto podmínky patří především

---

⁷⁴ HORVÁTH, E., VARGA, E. Zákon o rodině - komentár. [Systém ASPI]. Iura Edition. ASPI_ID KO36_2005SK. Dostupné z: www.aspi.sk.

uzavření dohody ohledně úpravy poměrů nezletilého dítěte po dobu po rozvodu, tedy se manželé musí dohodnout na péči o jejich nezletilé děti, případně na výživném pro ně. Dále sem patří uzavření dohody týkající se úpravy majetkových poměrů a bydlení. Obě tyto podmínky jsou navíc podmíněné trváním manželství v délce alespoň jednoho roku a absencí manželského nebo rodinného společenství nejméně pod dobu šesti měsíců. Institut nesporného rozvodu umožňuje rychlejší a efektivnější rozvod manželství, protože většina problematických oblastí, jako je péče o nezletilé děti, či rozdělení majetku a bydlení si manželé společně vyřeší předem v soukromí. Pokud manželé splní všechny uvedené podmínky, soud pouze schválí obě dohody manželů a manželství rozvede. Na Slovensku podobnou právní úpravu nenalezneme, zejména proto, že slovenská právní úprava vnímá manželství rigidněji, v samotném čl. 2 Zákona o rodine je uvedeno, že „*manželství je základní buňkou společnosti*“, což v českém právní řádu takto zakotveno není. Slovensko obecně poskytuje samotnému manželství větší ochranu, a jak bylo uvedeno v předchozím odstavci, vnímá rozvod manželství jako poslední možnost a více usiluje o jeho zachování.

Z mého pohledu je úprava nesporného rozvodu manželství určitě správná a žádoucí, neboť uzavření dohody a vzájemný kompromis může manžele více motivovat k jejímu dodržování oproti vrchnostenskému rozhodnutí soudu v rámci sporného rozvodu, které manželé zpravidla nemohou nijak zvláště ovlivnit. Tato možnost činí už tak náročnou a vypjatou situaci příjemnější pro oba manžele, kteří díky tomu nemusí procházet složitým vysvětlováním příčin rozvratu manželství a dalších soukromých záležitostí před soudem. Je určitě výhodou českého OZ, že pokud jsou manželé schopni se společně dohodnout, mohou využít tohoto institutu a neztěžovat situaci sami sobě, svým dětem a v konečném důsledku i soudům, které takto mohou vést kratší, a tedy i méně nákladné řízení. Ráda bych zdůraznila názor, že nesporný rozvod manželství zanechává méně následků pro budoucí fungování rodiny a méně zkresluje vnímání rodičů ze strany jejich dětí.

Slovenský Zákon o rodine naopak ukládá slovenským soudům povinnost zjišťovat příčiny rozvratu manželství, aniž by z této povinnosti umožňoval jakoukoliv výjimku. Zároveň s tímto musí soud přihlídnout k porušení povinností manželů stanovených v § 18 a § 19 Zákona o rodine. Manželé jsou ve smyslu těchto dvou ustanovení povinni spolu žít, být si věrní, vzájemně se respektovat, pomáhat si, uspokojovat potřeby rodiny a osobně pečovat o děti a domácnost. Manželské povinnosti uvedené v Zákone o rodine korespondují s úpravou manželských povinností v OZ, nicméně české soudy nemusí povinně k porušení těchto povinností při rozvodu manželství přihlížet ve smyslu OZ.

Co se týká kolizní úpravy rozvodů s mezinárodním prvkem, tak český ZMPS i slovenský ZMPSP obsahují obdobnou úpravu rozvodu manželství. Je to způsobeno mimo jiné i tím, že Slovensko má účinný původní ZMPSP, který dříve platil i na území České republiky, dokud nebyl nahrazen současným ZMPS, který z původního ZMPSP vychází. Základním rozdílem je, že každý stát upřednostňuje jako rozhodné právo pro rozvod manželství svůj právní řád, a to v případě, že jsou manželé státními příslušníky různých států. V České republice je ještě navíc přidán společný obvyklý pobyt, se kterým slovenský ZMPSP nepočítá pro rozvod manželství vůbec. Oba státy jsou vázány pro určení mezinárodní příslušnosti soudů nařízením Brusel II ter, která vyplývá z jejich členství v Evropské unii. Mezinárodní příslušnost soudů se proto řídí tímto nařízením pro oba státy bez rozdílu.

V rámci česko-slovenských manželství mohou nastat různé situace při jejich rozvodu, které jsou popsány níže na vybraných příkladech:

Příklad č. 1: V případě, že by šlo o manželství, ve kterém je jeden z manželů pouze českým státním příslušníkem a druhý z manželů pouze slovenským státním příslušníkem, přičemž společný obvyklý pobyt mají na území České republiky, budou k rozvodu manželství podle čl. 3 odst. a) písm. i) nařízení Brusel II ter příslušné české soudy. Vzhledem k tomu, že ve dvoustranné smlouvě mezi Českou a Slovenskou republikou není kolizní norma týkající se určení rozhodného práva při rozvodu manželství obsažena, použije se kolizní norma obsažená v ZMPS, konkrétně ustanovení § 50 ZMPS ve spojení s § 49 ZMPS. Rozhodným právem bude zvolen český právní řád, protože manželé v tomto příkladu jsou různé státní příslušnosti, ale obvyklý pobyt mají na území České republiky.

Příklad č. 2: Pokud bychom příklad č. 1 změnili tak, že mají oba manželé obvyklý pobyt na Slovensku, byla by situace přesně opačná. K řízení o rozvod manželství budou podle čl. 3 odst. a) písm. i) nařízení Brusel II ter příslušné slovenské soudy. Rozhodným právem bude zvoleno ve smyslu § 22 odst. 1 ZMPSP právo slovenské.

Příklad č. 3: Za okolností, že by oba manželé měli českou a současně i slovenskou státní příslušnost⁷⁵, zakládalo by to příslušnost českých i slovenských soudů (viz rozsudek SDEU ve věci Hadadi výše). V tomto příkladu si manžel může vybrat podle svého uvážení, ke kterému soudu podá návrh na rozvod manželství bez ohledu na společný obvyklý pobyt.

---

⁷⁵ Slovensko podle zákona č. 40/1993 Z. z., o štátnom občianstve Slovenskej republiky neumožňuje obecně dvojitý státní občanství, stanovuje ale výjimku, pokud manžel nabude cizí státní občanství za trvání manželství a oznámí to úřadům do 90 dnů od jeho nabytí, případně umožňuje dvojitý občanství získané narozením po rodičích.

Příklad č. 4: Dále může nastat situace, kdy mají manželé různou státní příslušnost, tj. českou a slovenskou, ale obvyklý pobyt mají na území Rakouska, které je rovněž členem Evropské unie, navíc je vázáno nařízením Řím III. Ke konání řízení o rozvod manželství budou podle čl. 3 odst. a) písm. i) nařízením Brusel II ter příslušné rakouské soudy. Rozhodné právo se určí na základě kolizní normy obsažené v nařízením Řím III, přičemž hraničním určovatelem je obvyklý pobyt manželů v době zahájení řízení. Rozhodným právem bude rakouské právo.

Na základě výše uvedeného lze shrnout, že hmotněprávní úprava rozvodu manželství na území Slovenské a České republiky vykazuje poměrně zásadní rozdíly, ať už jde o pojetí samotného institutu manželství, tak například kvalifikovaného rozvratu manželství a zjišťování jeho příčin soudem. Pro manžele tedy může být důležité vědět, podle kterého právního řádu se bude při rozvodu postupovat, a jaké to pro ně znamená důsledky. Výhodou české právní úpravy oproti té slovenské je určitě právě existence nesporného rozvodu manželství bez zjišťování příčin jeho rozvratu.

6.3 Rozdíly v procesněprávní úpravě rozvodu manželství

Určité odlišnosti lze spatřovat i v procesní úpravě rozvodu manželství. Slovensko, na rozdíl od hmotného občanského práva, rekonfigurovalo civilní proces v roce 2015. Oproti tomu Česká republika i nadále vychází z původního OSŘ platného do té doby na území obou těchto států, jakožto *lex generalis* a ze ZŘS, který je vůči OSŘ *lex specialis*.

Výrazným rozdílem je osoba, která může podat návrh na zahájení řízení; to nicméně vyplývá z hmotněprávní úpravy manželství. Podle § 93 CMP je možné zahájit řízení pouze na návrh jednoho z manželů, druhý manžel nemůže k návrhu přistoupit, ani nelze podat společný návrh na rozvod manželství, a to z důvodu absence nesporného rozvodu. Návrh nelze vzít zpět, pokud s tím druhý manžel nesouhlasí. Naopak podle ZŘS je možné řízení zahájit na návrh jednoho z manželů nebo společným návrhem obou, případně se může druhý manžel připojit. Zpětvzetí návrhu má shodnou úpravu jak v ZŘS, tak v CMP.

Shodná je úprava i v ustanoveních § 96 CMP a § 389 odst. 2 ZŘS. Podle těchto ustanovení soud vede manžele k odstranění příčin rozvratu manželství a usiluje o jejich smíření. Fakultativně může soud manžele vyzvat, aby se o smírné řešení pokusili prostřednictvím mediace, pokud to považuje za vhodné. Tato formulace může být ale poměrně problematická, protože soud sice může mediaci považovat za vhodnou, ale manželé nikoliv. Vystává pak otázka „*dobrovolnosti*“ mediace, tedy do jaké míry se manželé mediace účastní dobrovolně a ze svého vlastního

přesvědčení, od čehož se následně odvíjí i snaha o přijetí kompromisu a smířlivé řešení.⁷⁶ Jako zajímavost uvádím, že Slovensko přijalo zákon o mediaci už v roce 2004, Česká republika až při rekodifikaci soukromého práva v roce 2012 (do té doby byla mediace možná jen v trestněprávních věcech). Účastníci řízení, ztráta způsobilosti být účastníkem řízení i klid řízení jsou upraveny v obou zákonech obdobně.

Sporný rozvod manželství v českém právním řádu se de facto skládá ze tří samostatných řízení, a to z řízení o úpravě poměrů nezletilých dětí po dobu po rozvodu, ze samotného rozvodu manželství, a nakonec z řízení o úpravě majetkových poměrů. Vyřešení záležitostí týkajících se péče o děti je podmínkou pro to, aby soud manželství rozvedl, což souvisí s ochranou rodičovství a respektováním nejlepších zájmů dětí. Při nesporném rozvodu se na těchto záležitostech manželé musí dohodnout předem, neboť tento postup je podmínkou vedení rozvodu bez zjišťování příčin rozvratu. Naopak slovenská právní úprava spojuje řízení o rozvod manželství s řízením o úpravě poměrů nezletilých dětí. Základním a největším rozdílem je právě spojení obou těchto řízení v jedno.

Zastávám názor, že v tomto ohledu mi slovenská právní úprava přijde efektivnější a rozumnější oproti právní úpravě české. V jednom řízení se provede jedno jednání a jedno dokazování, na jehož základě se rozhodnou obě věci najednou a jsou součástí výroku jednoho rozsudku. V České republice je řízení v důsledku této úpravy poměrně zdlouhavé, přičemž péči o děti řeší opatrovnické soudy, ale statusovou otázku rozvodu řeší soudy civilní. Dokazování probíhá v obou těchto řízeních, což je z mého pohledu nadbytečné, protože se zpravidla provádí podobné důkazy, když se řízení týká stejných účastníků a stejného problému. Jak je již uvedeno v kapitole 1.2 této diplomové práce, v červnu letošního roku vláda předložila návrh novely, která se týká zjednodušení alespoň nesporného rozvodu manželství, které spočívá ve spojení řízení o rozvod manželství s řízením o úpravě poměrů nezletilého dítěte pro dobu po rozvodu, mají-li manželé nezletilé dítě.⁷⁷

Jsem přesvědčena, že spojením těchto řízení, jako je tomu na Slovensku, by se rozvodové řízení v České republice usnadnilo, a to jak soudům, tak jednotlivým účastníkům. Navíc pokud se rodiče nemohou na péči o dětech dohodnout a řízení trvá i několik let, omezuje to rodiče právě v tom, že je nelze rozvést a musí setrvávat v manželství, ačkoliv mohou mít jiného partnera, se

---

⁷⁶ ŠMÍD, Ondřej a ŠÍNOVÁ, Renáta. Rozvod manželství. Praha: Leges, 2013., str. 202-207.

⁷⁷ Sněmovní tisk 728/0 Novela z. - občanský zákoník - EU. Dostupný zde: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=9&CT=728&CT1=0>.

kterým by chtěli uzavřít další manželství. Pokud by byla obě tato řízení spojena, zkrátila by se doba čekání na vyřešení statusové otázky právě o toto jedno řízení „navíc“.

6.4 Příklady českých a slovenských rozsudků týkající se rozvodu manželství

V rámci analýzy české a slovenské právní úpravy rozvodu manželství jsem vybrala i několik anonymizovaných rozsudků, kterými se rozvádí manželství, a to buď české nebo slovenské. Doplnuji jejich části na konec této kapitoly pro znázornění uvedených rozdílů v soudní praxi a vlastně i v podobě výroků těchto rozhodnutí. Vybrala jsem jednotlivé rozsudky z dostupných zdrojů, které se věnují nespornému a spornému rozvodu v České republice, rozvodu manželství na Slovensku a nakonec česko-slovenskému rozvodu manželství v Česku.

6.4.1 Nesporný rozvod manželství – Česká republika

Jako první jsem vybrala rozsudek Okresního soudu Praha-západ pod sp. zn. 22 C 13/2022 ze dne 20. dubna 2022.⁷⁸ V tomto rozsudku jde o nesporný rozvod manželství, ze kterého se nenarodily žádné děti.

Výrok tohoto rozsudku má dva body, přičemž bod první zní následovně: *Manželství [celé jméno manželky], roz. [příjmení], [datum narození], a [celé jméno manžela], [datum narození], uzavřené dne [datum] před Úřadem městyse Karlštejn, se rozvádí.* Bod druhý se týká nákladů řízení, přičemž žádný účastník nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Z odůvodnění je zřejmé, že manželé podali *společný návrh* na rozvod manželství s uvedením, odkdy nesdílejí společnou domácnost. Manželka si našla novou partnerku, se kterou žije a z toho důvodu oba manželé žádají o rozvod, *protože není naděje na obnovení společného soužití a uvádějí, že se shodují i na příčinách rozvratu manželství.* Soud provedl výslech obou manželů, příčina rozvratu manželství byla oběma shodně potvrzena. Soud konstatoval splnění podmínek, tedy že je manželství *hluboce, trvale a nenapravitelně rozvráceno a nelze očekávat jeho obnovení.* Zároveň dodává, že se *manželství účastníků stalo již pouze formální svazkem, který neplnil žádnou ze svých funkcí.* Vzhledem k tomu, že manželé nemají nezletilé děti, soud rozhodl o rozvodu manželství bez zjišťování příčin. Následuje poučení o možnosti přijetí původního příjmení a o povinnosti požádat o nový občanský průkaz.

---

⁷⁸ Rozsudek Okresního soudu Praha-západ pod sp. zn. 22 C 13/2022. Dostupný zde: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuweobygq4dqmk7nj2xg&groupIndex=8&rowIndex=0&refSource=search-facets>.

6.4.2 Sporný rozvod manželství – Česká republika

Dále jsem zvolila rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 pod sp. zn. 42 C 160/2021 ze dne 16. února 2022.⁷⁹ Tento rozsudek řeší sporný rozvod manželství, ze kterého se narodily v té době již zletilé děti.

Výrok rozsudku zní totožně jako v předchozím případě, tedy že se manželství rozvádí a že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Z odůvodnění vyplývá, že návrh na rozvod manželství podala manželka, která v něm tvrdí, že si s manželem nadále nerozumí, manželství neplní zákonem předvídanou funkci a jde nyní už jen o formální svazek. Jako příčinu rozvratu uvádí *rozdílnosti povah, názorů a zájmů manželů*. Manžel s tvrzeními manželky nesouhlasil, *má zato, že není hluboce, trvale a nenapravitelně rozvráceno, manželství funguje*. Vzhledem k tomu, že se manžel k návrhu na rozvod nepřipojil, soud byl povinný zjišťovat příčinu rozvratu manželství.

Skutkový stav soud popisuje takto: *Účastníci řízení uzavřeli dne [datum] manželství z citové náklonnosti. Z manželství se narodily již zletilé děti. U manželky se jedná o první manželství, u manžela o druhé manželství. Manželství účastníků bylo zpočátku spokojené, účastníci spolu žijí ve společné domácnosti, jako manželé však nežijí již minimálně deset let, půl roku nežijí ani ve společné domácnosti. Manželka při svém účastnickém výsledku uvedla, že manželství je již spousty let nefunkční, s manželem žijí vedle sebe, nerozumí si, netráví spolu volný čas, manželka necítí podporu manžela. Její názor na rozvod nemůže nic změnit. V manželství se hádali, manželka citově strádala. S rozvodem čekala až syn nabude zletilosti. Manžel při svém účastnickém výsledku uvedl, že manželství nepovažuje za rozvrácené, manželé žijí sice deset let odděleně, každý má svoje peníze. Manžel se hádal hlavně se synem.*

Nakonec v tomto případě soud shledal, že jsou splněny podmínky pro rozvod, neboť manželství *je hluboce, trvale a nenapravitelně rozvráceno, že nelze očekávat obnovení manželského soužití, což vyplynulo z výpovědi obou manželů, již roky nežijí jako manželé, když minimálně deset let neměli intimní styk. Spolužití v jedné domácnosti bez dalších atributů fungujícího manželství nestačí k závěru, že manželství není rozvrácené, manželé již spolu půl roku nežijí ani v jedné domácnosti. Manželka uvedla, že ani mediace by nezměnila její názor, že s rozvodem čekala, až budou děti plnoleté, již roky je v manželství nespokojená, s manželem si*

---

⁷⁹ Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 pod sp. zn. 42 C 160/2021. Dostupný zde: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuweojwgy2dcnk7nj2xg&groupIndex=4&rowIndex=0&refSource=search-facets>.

nerozumí, netráví spolu volný čas, manželství již pro ni nepředstavuje žádnou hodnotu. Příčinu rozvratu manželství soud shledal v citovém odcizení a rozdílnosti povah, názorů a zájmů manželů. Po poučení soudem nebylo v řízení manželem prokázáno, že by mu rozvodem byla manželovi způsobena zvlášť závažná újma, a to ani v rovině ekonomické. Manžel netvrdil ani neprokazoval závažnou chorobu, invaliditu, odkázanost na pomoc manželky. Jedinou mimořádnou okolností svědčící pro zachování manželství je délka manželství, bez dalšího však soud neshledal důvody pro uplatnění tzv. tvrdostní klausule a manželství účastníků rozvedl, jak je uvedeno ve výroku I. tohoto rozsudku.

Na tomto rozsudku lze v praxi ukázat, že se soud kromě zjišťování příčin rozvratu pokusil o zachování manželství nalezením smírného řešení prostřednictvím mediace, které ale manželka předem odmítla, zároveň zjišťoval i podmínky pro zachování manželství na základě tvrdostní klausule, ani ty dány nebyly. Dále bych na těchto citovaných částech ráda demonstrovala nevýhody sporného rozvodu manželství, který je v rámci slovenské úpravy umožněn jako jeho jediná forma. Skutkový stav je sice popsán velmi stručně, nicméně lze vyčíst, že se prováděly výslechy obou manželů, a to ohledně soukromých záležitostí, které osobně považují za velmi citlivé (například informace o intimním styku, společném čase nebo bydlení). Pokud tedy jsou manželé schopni se domluvit, podobně jako v případě výše, nevidím důvod, proč by neměl být v právní úpravě rozvodu manželství umožněn i nesporný rozvod, ve kterém se lze přesně těmto nepříjemným situacím vyhnout při splnění daných podmínek.

Dále je obsaženo poučení o možnosti podat opravný prostředek vzhledem k absenci vzájemné dohody (srov. rozsudek výše u nesporného rozvodu).

6.4.3 Rozvod manželství a úprava práv a povinností rodičů k nezletilým – Slovensko

Jako příklad slovenského rozsudku o rozvodu manželství a úpravu práv a povinností rodičů jsem vybrala rozsudek Okresného soudu v Žilině pod sp. zn. 9P/251/2020 ze dne 13. července 2022.⁸⁰

Výrok rozhodnutí má dvanáct bodů, rozhodla jsem se neuvádět ho celé, ale jen nejzásadnější části. Soud manželství v bodě prvním rozvádí, toto se nijak neliší od českých rozsudků výše. Ve druhém bodě výroku soud schvaluje dohodu rodičů o svěřeni nezletilých dětí do střídavé péče rodičů, dále je určen rozsah střídavé péče. Výrok rozhodnutí v následujících bodech obsahuje i to, že oba rodiče zastupují nezletilé děti, dále že příjemcem příspěvku na

---

⁸⁰ Rozsudek Okresného soudu v Žilině pod sp. zn. 9P/251/2020. Dostupný zde: <https://www.aspi.sk/products/lawText/4/4332277/1/2?vtextu=rozvod%20man%C5%BEelstva#lema0>.

nezletilé je matka, která rovněž bude uplatňovat daňový bonus a je stanovena výše výživného pro otce. Nakonec je rozhodnuto, že každý z manželů má zaplatit na účet soudu náklady řízení.

Již v samotném výroku můžeme identifikovat rozdílný obsah oproti českým rozhodnutím. V rámci své pracovní praxe ani při vyhledávání obsahu výroků českých rozsudků jsem se v žádném z nich nesečkala s tím, že by české soudy rozhodovaly o tom, který z rodičů bude příjemcem příspěvků či který z nich bude uplatňovat daňový bonus. Zároveň jsem se nesečkala ani s tím, že by manželé při rozvodovém řízení byli povinni hradit náklady řízení na účet soudu.

Návrh na rozvod manželství podal manžel, jako důvody uvedl, že se *nevedia dohodnúť ani na základných veciach, týkajúcich sa manželského spolužitia alebo trávenia voľného času. Majú rozdielne záujmy a aktivity, voľný čas trávi každý sám. Viackrát sa situáciu snažili riešiť, avšak k obnoveniu manželského spolužitia nedošlo. Intímne sa nestýkajú už tri roky. K manželke ho neviažu citové ani iné väzby. Manželstvo nie je možné obnoviť. Neplní žiadnu funkciu a nevytvára vhodné prostredie pre maloleté deti, ktoré vnímajú ich nezhody.* Manželka s návrhem souhlasila. Odůvodnění tohoto rozsudku je poměrně dlouhé, rozebírá především úpravu poměrů k nezletilým dětem na čas po rozvodu, podrobně se soud věnuje i zjišťování příčin rozvratu manželství výslechem obou manželů, znalkyně z oboru psychologie a kolizní opatrovnice. Oproti odůvodnění v českém rozhodnutí je zde rozebírán zevrubně společný život manželů, a to od péče o děti včetně jejich kroužků, dojíždění, zdravotního stavu, přes intimní život manželů, společné záliby, domácí práce, další rodinné příslušníky, novou přítelkyni manžela až po jejich vzdělání a zaměstnání.

Soud shledal důvodem rozvratu manželství *narušenie komunikácie medzi manželmi po narodení druhého dieťaťa, strata rešpektu a úcty, neexistencia spoločných záujmov, rozdielny prístup k výchove maloletých detí. Manželia sa rešpektujú sa len ako rodičia detí. Manželstvo prestalo plniť svoje funkcie. Manžel si našiel priateľku, s ktorou v súčasnosti býva v spoločnej domácnosti. Rozvrat manželstva bol preukázaný najmä výpoveďami účastníkov konania, ale aj znaleckým posudkom a vykonanými listinnými dôkazmi.* Následně dospěl k závěru, že vztahy mezi manželi jsou *vážne narušené a trvalo rozvrátené, manželstvo dlhodobo neplní svoj účel, od manželov nemožno očakávať obnovenie manželského spolužitia, rozvod manželov nie je v rozpore so záujmami maloletých detí, a preto ho rozviedol.*

Z obsahu rozhodnutí jsem vybrala jen ty nejzásadnější části, neboť je v něm opravdu podrobně vyličen skutkový stav z pohledu manželky i manžela. Oproti českým rozsudkům vidíme značný rozdíl v podrobnostech, které jsou v rozsudku uváděny. Z velké části je toto ale způsobeno především obligatorním spojením řízení o rozvod manželství s řízením o úpravě poměrů

nezletilých. Veškeré provedené důkazy jsou podkladem pro rozhodnutí o obou záležitostech najednou, což považují za velmi praktické oproti odděleným řízením v rámci české právní úpravy. Je to ale jediné pozitivum, které na tom spatřují, oba manželé souhlasili s návrhem na rozvod manželství, přesto ale byli povinni podrobně rozvést příčiny rozvratu manželství z důvodů neexistence institutu nesporného rozvodu. Na konci rozsudku rovněž následuje poučení o možnosti přijetí původního příjmení.

6.4.4 Rozvod česko-slovenského manželství – obvyklý pobyt v České republice

Dalším vybraným rozsudkem je rozsudek Okresního soudu v Berouně pod sp. zn. 19 C 12/2021 ze dne 11. května 2021.⁸¹ Týká se rozvodu českého státního příslušníka se slovenskou státní příslušnicí, kteří uzavřeli manželství na území Slovenska, ale obvyklý pobyt měli v době zahájení řízení v České republice.

Manžel podal k českému soudu návrh na rozvod manželství, který odůvodňuje tím, že se *manželství dostalo do krize, kterou již není možné překonat. Manžel je přesvědčen, že tento svazek je hluboce a trvale rozvrácen, nenese již známky fungujícího vztahu, neplní svou společenskou funkci a možnost obnovy společné domácnosti a fungujícího harmonického soužití je nereálná.* Manželka s podaným návrhem nesouhlasila a navrhla jeho zamítnutí.

Soud následně zkoumal svou příslušnost, protože manželka je slovenské státní příslušnosti. Uzavřel, že *soudy České republiky jsou příslušné k projednání a rozhodnutí podle článku 3 bodu 1 písm. a) nařízení Brusel II bis.* Následně určil, že *podle § 50 odst. 1, § 49 odst. ZMPS se rozvod účastníků řídí hmotným právem České republiky, a to rovněž s ohledem na jejich obvyklý pobyt v době zahájení řízení.* V řízení bylo provedeno dokazování výslechem obou manželů, přičemž soud na jeho základě považuje manželství za hluboce, trvale a nenapravitelně rozvrácené. Soud rozhodl, že jsou splněny podmínky pro rozvod manželství a manželství rozvedl.

Na tomto rozsudku je ukázáno, jak prakticky vypadá rozhodnutí v případě zkoumání mezinárodní příslušnosti ve smyslu evropských nařízení a určení rozhodného práva. Po vyslovení příslušnosti a určení rozhodného práva probíhá rozvod manželství stejně jako v rozsudku v kapitole 6.4.2, a to z toho důvodu, že rozhodným právem byl zvolen právní řád český.

---

⁸¹ Rozsudek Okresního soudu v Berouně pod sp. zn. 19 C 12/2021. Dostupný zde: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuweobqgy2tkms7nj2xg&groupIndex=64&rowIndex=0&refSource=search-facets>.

Závěr

V této diplomové práci jsem se zabývala problematikou rozvodů manželství s mezinárodním prvkem, podrobněji jsem se zaměřila na právní úpravu České a Slovenské republiky v oblasti rodinného práva, do které rozvod manželství nepochybně patří.

Na základě podrobně provedené komparace je možné zodpovědět otázku stanovenou v úvodu této diplomové práce, totiž zda jsou česká a slovenská právní úprava rozvodu manželství kompatibilní ve světle norem mezinárodního práva soukromého. Během psaní této diplomové práce a vyhodnocování zjištěných poznatků jsem došla k závěru, že česká a slovenská právní úprava rozvodu manželství kompatibilní nejsou.

Česká republika prošla v roce 2012 zásadní rekodifikací soukromého práva, která se dotkla mj. občanského zákoníku a ZMPS včetně tehdy platného zákona o rodině. V rámci toho bylo rodinné právo začleněno do nového OZ, samostatný zákon byl zrušen a žádným jiným nebyl nahrazen. Rozvodovým důvodem podle § 755 odst. 1 OZ je hluboký, trvalý a nenapravitelný rozvrat manželství, u kterého nelze očekávat jeho obnovení. OZ rozlišuje dvě formy rozvodu manželství, a to sporný s povinností soudu zjišťovat příčiny rozvratu manželství a dále nesporný, kde tato povinnost není, jestliže pro to manželé splní zákonem uvedené podmínky. Řízení o rozvod manželství se zahajuje na návrh jednoho z manželů nebo společným návrhem, přičemž tvoří tři oddělená řízení. Podmínkou pro vyřešení statusové otázky je předchozí rozhodnutí soudu o úpravě poměrů nezletilých dětí pro dobu po rozvodu.

Slovenská republika oproti tomu žádnou rozsáhlou rekodifikaci nepřijala, řídí se občanským zákoníkem z roku 1964, rodinné právo má upravené odděleně v Zákoně o rodině z roku 2005. Rozvodový důvod je v Zákoně o rodině upraven obdobně. Na rozdíl od České republiky ale umožňuje pouze sporný rozvod manželství, tedy je vždy dána povinnost soudů zjišťovat příčiny rozvratu manželství bez výjimky. Řízení o rozvod manželství se rovněž zahajuje na návrh, ale pouze jednoho z manželů, nelze podat společný návrh vzhledem k absenci institutu nesporného rozvodu. Na Slovensku je řízení o rozvod obligatorně spojeno s řízením o úpravu poměrů k nezletilým dětem, rozhoduje se proto jedním rozsudkem o obou těchto záležitostech. Slovensko navíc v roce 2014 zakotvilo v článku 41 své ústavy definici manželství, jako trvalý svazek muže a ženy, který je pod ochranou státu. Česká republika podobné ustanovení na ústavní úrovni nemá.

Česká i Slovenská republika nejsou vázány nařízením Řím III, které bylo přijato některými členskými státy Evropské unie v rámci posílené spolupráce. Z tohoto důvodu se nařízení Řím III

neaplikuje a kolizní normy v něm obsažené nelze použít ani v jednom z uvedených států. Rozhodné právo se určuje dle vnitrostátních kolizních norem, kterými jsou ZMPS pro Česko a ZMPSP pro Slovensko. Oba tyto předpisy pracují se státní příslušností jako se základním hraničním určovatelem, český ZMPS obsahuje navíc kritérium obvyklého pobytu, se kterým slovenský ZMPSP pro rozvod manželství nepracuje vůbec. Pro oba státy by bylo určité praktické k tomuto nařízení přistoupit, protože jako základní hraniční určovatel používá obvyklý pobyt manželů, který představuje modernější koncepci, jež lépe odráží realitu a skutečné těžiště společného života manželů. Minimálně pro Českou republiku by to neznamenal žádný větší zásah do její právní úpravy, neboť nařízení Řím III pracuje, stejně jako český ZMPS, s obvyklým pobytem i státní příslušností s jediným rozdílem, že obvyklý pobyt upřednostňuje před státní příslušností. Pro Českou republiku by to znamenalo pouze změnu základního hraničního určovatele v její vnitrostátní úpravě.

Naopak jsou oba státy vázány nařízením Brusel II ter, které se týká určování mezinárodní příslušnosti soudů k projednání a rozhodnutí rozvodu manželství. České a zároveň i slovenské soudy jsou povinny zkoumat svoji příslušnost právě podle tohoto nařízení, což je současně ukázáno v jednom z popisovaných rozsudků. V této oblasti tedy rozdíl nenalezneme.

Na základě těchto poznatků lze konstatovat, že slovenská právní úprava rozvodu manželství vykazuje zásadní odlišnosti od české právní úpravy rozvodu manželství. Je proto stěžejní, kterým právním řádem se řízení o rozvod řídí a jaké z toho pro účastníky plynou důsledky. Manželům totiž rozdílná právní úprava determinuje, zda mohou využít institut nesporného rozvodu či nikoliv nebo zda povedou jedno řízení ohledně péče o děti a samotného rozvodu, či budou nuceni o těchto záležitostech provést dvě samostatná řízení. Ačkoliv si jsou v mnoha ohledech tyto právní úpravy podobné, nelze je z výše uvedených důvodů považovat za kompatibilní.

Seznam zkratek

Brusel II ter	Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 2019/1111, které upravuje příslušnost, uznávání a výkon rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti.
CMP	Zákon č. 161/2015 Z. z., civilný mimosporový poriadok.
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.
OZ	Zákon č. 89/2012, občanský zákoník.
Rozlukový zákon	Zákon č. 320/1919 Sb.
Řím III	Nařízení Rady 2010/1259, kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu.
Zákon o rodině	Zákon č. 36/2005 Z.z., o rodině.
ZMPS	Zákon č. 91/2012, o mezinárodním právu soukromém.
ZMPSP	Zákon č. 97/1963 Zb., o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom.
ZPR	Zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném.
ZŘS	Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

BĚLOHLÁVEK, Alexander J. Mezinárodní právo soukromé evropských zemí: překlady předpisů mezinárodního práva soukromého s poznámkami a související informace. Praha: C.H.Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-309-7.

KUČERA, Zdeněk; PAUKNEROVÁ, Monika; PFEIFFER, Magdalena; VYBÍRAL, Petr a RŮŽIČKA, Květoslav. *Mezinárodní právo soukromé*. 9. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022. ISBN 978-80-7380-889-1.

ROZEHNALOVÁ, Naděžda; DRLIČKOVÁ, Klára; KYSELOVSKÁ, Tereza a VALDHANS, Jiří. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-123-3.

PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-504-6.

PFEIFFER, Magdalena. *Kritérium obvyklého pobytu v mezinárodním právu soukromém*. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-84-7.

VOJÁČEK, Ladislav; SCHELLE, Karel a TAUCHEN, Jaromír. *Vývoj soukromého práva na území českých zemí*. Brno: Masarykova univerzita, 2012. ISBN 978-80-210-6005-0.

MALACKA, Michal. *Mezinárodní právo soukromé a procesní: úvod do studia mezinárodního práva soukromého a rozhodčího řízení*. 2. rozšířené vydání. Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-519-7.

ŠTEFANKOVÁ, Natália a SUMKOVÁ, Mária. *Medzinárodné právo súkromné*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-632-3.

LANCZOVÁ, Ingrid. *Dejiny právnej úpravy rozvodov na území Slovenska*. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-307-0.

LYSINA, Peter; HAŤAPKA, Miloš a BURDOVÁ, Katarína. *Medzinárodné právo súkromné*. 3. vydanie. V Bratislave: C. H. Beck, 2023. ISBN 978-80-8232-031-5.

BRODEC, Jan; BŘÍZA, Petr a FIŠEROVÁ, Zuzana. *Zamyšlení nad kolizní úpravou pro rozvod manželství s mezinárodním prvkem, aneb, Nastal čas, aby ČR přistoupila k nařízení Řím III?* In: PAUKNEROVÁ, Monika; PFEIFFER, Magdalena; BRODEC, Jan; BŘÍZA, Petr

a ZAVADILOVÁ, Marta. Liber Amicorum - Monika Pauknerová. 2021. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 153-167. ISBN 978-80-7676-186-5.

WIPLINGEROVÁ, Miloslava; ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a SPURNÁ, Kristýna. Zvláštní řízení soudní. 2., opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-829-1.

WINTEROVÁ, Alena a MACKOVÁ, Alena. Civilní právo procesní. Díl první, Řízení nalézací: soudy, notářství, advokacie, exekutorské úřady, sporné řízení soudní, nesporná (zvláštní) řízení, rozhodčí řízení, mediace. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1.

DVOŘÁK, Jan; ZUKLÍNOVÁ, Michaela; ŠVESTKA, Jiří; ELISCHER, David; FRINTA, Ondřej et al. Občanské právo hmotné. Díl druhý, Rodinné právo. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016. ISBN 978-80-7478-937-3.

ŠMÍD, Ondřej a ŠÍNOVÁ, Renáta. Rozvod manželství. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-66-3.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

Vývoj obyvatelstva České republiky - 2022: Rozvodovost. Český statistický úřad. 2. 10. 2023. Dostupné zde: <https://www.czso.cz/documents/10180/191186447/1300692303.pdf>.

Aktuální populační vývoj v kostce. Český statistický úřad. Dostupné zde: <https://www.czso.cz/csu/czso/aktualni-populacni-vyvoj-v-kostce>.

Štatistická ročenka 2022. Analytické centrum ministerstva spravodlivosti SR. Dostupné zde: https://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2023/statisticka_rocenka_2022/III.%206%20Rozvody_2022.pdf.

Obyvateľstvo a migrácia. Sobáš. Štatistický úrad Slovenskej republiky. Dostupné zde: https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/themes/demography/population/indicators!/ut/p/z1/jZFbT4NAEIV_Da87s7tcFt8WTOlaogJicV8MbSjFcGkolr8vNr6YKGWzPzLvEzOAOQ0Z6Da_VGU-VF2b19P8pu33yFHC86hE4b0yVM5jTDdRfCiXwXYO2KQO6CV6P5Br0wkRRRhYqOQ6jd2Ic5R8mR7_KYnL9DOAnl-_BT134urAFVglz0y6ZuDfx08rVC8-E0loMwzsGwDSH2DOPftvPoCudg0Z9w1BIig6rk05N6fOot8hy3bHRQm6Lw5FX_Tks5-

[yPw7D6XxnoIHjOJKy68q6IPuuMfAvybE7D5D9JiEpWjg1aZpmWKkPq76EB_kFmOv4yg
!!/dz/d5/L0IHSkovd0RNQU5rQUVnQSEhLzROVkuVc2s/!](https://www.psp.cz/eknih/1918ns/ps/tisky/t0298_01.htm)

Digitální knihovna, Národní shromáždění československé 1918–1920 – tisk č. 298. Dostupné zde: https://www.psp.cz/eknih/1918ns/ps/tisky/t0298_01.htm.

Sněmovní tisk 241/0. Novela z. - občanský zákoník. Dostupné zde: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=9&CT=241&CT1=0>.

Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Dostupné zde: <https://odok.cz/portal/veklep/material/ALBSCVFGH9CK/>.

Usnesení Senátu ze 20. schůze dne 23. června 2010. Dostupné zde: <https://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/htmlhled?action=doc&value=56227>.

HRNČIŘÍKOVÁ, Miluše. Přípustnost prorogace ve věcech manželských s cizím prvkem – současný stav z pohledu českých soudů. Online. Časopis pro právní vědu a praxi. 2016, roč. 24, č. 4, s. 527-540. ISSN 1210-9126. Dostupné z: <https://doi.org/10.5817/cpvp2016-4-2>.

ZAVADILOVÁ, Marta, TUROŇOVÁ, Jana. Pravidla určování mezinárodní soudní příslušnosti dle nařízení Brusel II bis ve světle nejnovější judikatury Evropského soudního dvora. Online. Právní rozhledy. 2010, roč. 2010, č. 7. ISSN 1210-6410. Dostupný zde: [https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-
document.seam?documentId=nrptembrgbpxa4s7g5pxgxzsgq3a&groupIndex=0&rowIndex=
0&refSource=search](https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembrgbpxa4s7g5pxgxzsgq3a&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search)

MORAVCOVÁ, Dominika. Určovanie rozhodného práva pre rozvod a rozluku podľa nariadenia Rím III. Online. Súkromné právo. 2023, roč. IX, č. 6. ISSN 2453-6504. Dostupné z: [https://www.legalis.sk/sk/casopis/sukromne-pravo/urcovanie-rozhodneho-prava-pre-
rozvod-a-rozluku-podla-nariadenia-rim-iii.m-3897.html](https://www.legalis.sk/sk/casopis/sukromne-pravo/urcovanie-rozhodneho-prava-pre-rozvod-a-rozluku-podla-nariadenia-rim-iii.m-3897.html). [cit. 2024-06-13].

Rozvod a rozluka. Online. European e-justice. Dostupné zde: https://e-justice.europa.eu/356/CS/divorce_and_legal_separation. [cit. 2024-06-13].

Důvodová zpráva k zákonu č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. Dostupné zde: [https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-
document.seam?documentId=oz5f6mrqgezv6mrzgjpw6q&rowIndex=0](https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgezv6mrzgjpw6q&rowIndex=0).

Dôvodová správa k zákonu č. 161/2015 Z. z., civilný mimosporový poriadok. Dostupné zde: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=408704>.

Evropská komise, Generální ředitelství pro spravedlnost a spotřebitele, Musseva, B., Praktický průvodce pro uplatňování nařízení Brusel IIb, Úřad pro publikace Evropské unie, 2023. Dostupné zde: <https://data.europa.eu/doi/10.2838/885170>.

Počet obyvateľov podľa náboženského vyznania v SR k 1. 1. 2021. Dostupné zde: <https://www.scitanie.sk/obyvatelia/zakladne-vysledky/struktura-obyvatelstva-podla-nabozenskeho-vyznania/SR/SK0/SR>

Obyvatelstvo podle náboženské víry - 2021. Dostupné zde: <https://scitani.gov.cz/nabozenska-vira#skupina-54324>.

Parlamentná tlač 208. Dostupné zde: <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/cpt&ZakZborID=13&CisObdobia=6&ID=208>.

Sněmovní tisk 728/0. Novela z. - občanský zákoník – EU. Dostupný zde: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=9&CT=728&CT1=0>.

3. Seznam použitých právních předpisů

Zákon č. 320/1919 Sb., rozlukový zákon.

Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

Zákon č. 97/1963 Zb., o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2019/1111 (Brusel II ter).

Nařízení Rady (EU) č. 1259/2010 (Řím III).

Zákon č. 161/2015 Z. z., civilný mimosporový poriadok.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.

Zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném.

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

Zákon č. 96/1963 Zb., o rodine.

Zákon č. 460/1992 Zb., Ústava Slovenskej republiky.

4. Seznam použitých mezinárodních smluv

Sdělení č. 209/1993 Sb., Sdělení ministerstva zahraničních věcí o sjednání Smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o právní pomoci poskytované justičními orgány a o úpravě některých právních vztahů v občanských a trestních věcech. Dostupné zde: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-209>.

Sdělení č. 123/2002 Sb., Sdělení ministerstva zahraničních věcí o sjednání Smlouvy mezi Českou republikou a Ukrajinou o právní pomoci v občanských věcech. Dostupné zde: https://www.mpsv.cz/documents/20142/2942091/123_2002+Sb.m.s.%2C+Smlouva+CZ-UA+o+pr%C3%A1vn%C3%AD+pomoci+v+ob%C4%8Dansk%C3%BDch+v%C4%9Bcech.pdf/e6c40873-c72e-1b46-3dd3-5041c4d49496.

5. Seznam použité judikatury

Stanovisko Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 27. 8. 1987, Cpjf 27/86 publikované pod R 26/1987 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek. Dostupné zde: <https://sbirka.n soud.cz/sbirka/11691/>.

Rozsudek Soudního dvora EU č. C-68/07 ve věci Lopez v. Lizaz – zbytková příslušnost. Dostupný zde: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=70753&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=3783475>.

Rozsudek Soudního dvora EU č. C-289/20 ve věci IB v. FA – obvyklé bydliště. Dostupný zde: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf;jsessionid=D1CC2BA0BB33DDD30F7184AD94F6C319?text=&docid=250046&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2965143>.

Rozsudek Soudního dvora EU č. C-168/08 ve věci Hadadi – státní příslušnost. Dostupný zde: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=72471&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=3680335>.

Rozsudek Okresního soudu Praha-západ pod sp. zn. 22 C 13/2022 ze dne 20. dubna 2022. Dostupný zde: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuweobygq4dqmk7nj2xg&groupIndex=8&rowIndex=0&refSource=search-facets>.

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 pod sp. zn. 42 C 160/2021 ze dne 16. února 2022.
Dostupný zde: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuweojwgy2dcnk7nj2xg&groupIndex=4&rowIndex=0&refSource=search-facets>.

Rozsudek Okresního soudu v Žilině pod sp. zn. 9P/251/2020 ze dne 13. července 2022.
Dostupný zde: <https://www.aspi.sk/products/lawText/4/4332277/1/2?vtextu=rozvod%20man%C5%BEelstva#lema0>.

Rozsudek Okresního soudu v Berouně pod sp. zn. 19 C 12/2021 ze dne 11. května 2021.
Dostupný zde: <https://app.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njuweobqgy2tkms7nj2xg&groupIndex=64&rowIndex=0&refSource=search-facets>.

Seznam ostatních zdrojů

FIŠEROVÁ, Zuzana. § 50 [Právo rozhodné pro zánik manželství]. In: BŘÍZA, P., BŘICHÁČEK, T., FIŠEROVÁ, Z., HORÁK, P., PTÁČEK, L., SVOBODA, J.: Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014.

ZAVADILOVÁ, Marta. § 50 [Právo rozhodné pro zánik manželství]. In: ROZEHNALOVÁ, N., ZAVADILOVÁ, M., PAUKNEROVÁ, M. a kol. Zákon o mezinárodním právu soukromém: Komentář. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

HORVÁTH, E., VARGA, E. Zákon o rodině - komentář. [Systém ASPI]. Iura Edition. ASPI_ID KO36_2005SK. Dostupné z: www.aspi.sk. ISSN 2336-517X.

Název práce v českém jazyce

Rozvod manželství s mezinárodním prvkem se zaměřením na česko-slovenské rozvody manželství

Abstrakt

Diplomová práce *Rozvod manželství s mezinárodním prvkem se zaměřením na česko-slovenské rozvody manželství* je členěna celkem do šesti kapitol. V úvodu autorka vysvětluje důležitost tohoto tématu a proč si ho vybrala jako téma své diplomové práce. První kapitola se zabývá historickým vývojem rozvodu manželství na území České a Československé republiky. Ve druhé kapitole autorka rozebírá platnou hmotněprávní českou úpravu rozvodu manželství, a to jak vnitrostátní, tak především kolizní úpravu v rámci Evropské unie včetně nařízení Řím III. Třetí kapitola se věnuje slovenské právní úpravě rozvodu manželství, zahrnuje jeho rozdílný vývoj a vnímání na území Slovenska až do současnosti. Čtvrtá kapitola popisuje procesní úpravu rozvodu manželství v obou zemích, podobu a průběh řízení před soudem a specifika tohoto řízení. V páté kapitole je představen způsob určování mezinárodní příslušnosti soudů ve světle evropské právní úpravy a úskalí, na která mohou soudy při jejím určování narazit a výklad Soudního dvora Evropské unie týkající se obvyklého bydliště a státní příslušnosti, jakožto dvou hraničních určovatelů pro založení příslušnosti soudů. Nakonec šestá kapitola podrobně rozebírá rozdíly v právních úpravách České a Slovenské republiky v oblasti rozvodu manželství z pohledu hmotněprávní a procesní úpravy včetně přiložených rozsudků z této oblasti, a to jak českých, tak slovenských.

Autorka si úvodu diplomové práce stanovila hypotézu, která zní, zda je česká a slovenská právní úprava kompatibilní ve světle norem mezinárodního práva soukromého. Tuto hypotézu autorka v závěru své práce vyhodnotila tak, že česká a slovenská právní úprava není kompatibilní z důvodu odlišné vnitrostátní úpravy rozvodu manželství.

Klíčová slova: rozvod manželství, mezinárodní prvek, kolizní úprava, Česko, Slovensko

Thesis title in English

Divorce with a cross-border element with a focus on Czech-Slovak divorces

Abstract

The thesis titled “*Divorce of Marriage with an International Element with a Focus on Czech-Slovak Divorces*” is divided into a total of six chapters. In the introduction the author explains the importance of this topic and why she chose it as her thesis topic. The first chapter deals with the historical development of divorce in the Czech and Czechoslovak Republic. In the second chapter, the author analyses the current Czech substantive law on divorce, both national and in particular, the conflict of laws rules within the European Union, including the Rome III Regulation. The third chapter is devoted to the Slovak legal regulation of divorce, covering its different development and perception in Slovakia up to the present day. The fourth chapter describes the procedural regulation of divorce in both countries, the form and course of proceedings before the court and the specifics of these proceedings. The fifth chapter presents the method of determining the international jurisdiction of courts in the light of European legislation and the pitfalls that courts may encounter in determining it, as well as the interpretation of the Court of Justice of the European Union concerning habitual residence and national jurisdiction, as the two threshold determinants for establishing the jurisdiction of courts. Finally, Chapter 6 discusses in detail the differences in the Czech and Slovak legislation on divorce from the perspective of substantive and procedural law, including the attached judgments from both Czech and Slovak legislation.

In the introduction of the thesis, the author set a hypothesis, which is whether the Czech and Slovak legislation is compatible in the light of the rules of private international law. In the conclusion of her thesis, the author evaluated this hypothesis in such a way that Czech and Slovak legislation is not compatible due to the different national regulation of divorce.

Key words: divorce, cross-border element, conflict of laws, Czech Republic, Slovakia